

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз бехирад рӯзгор.

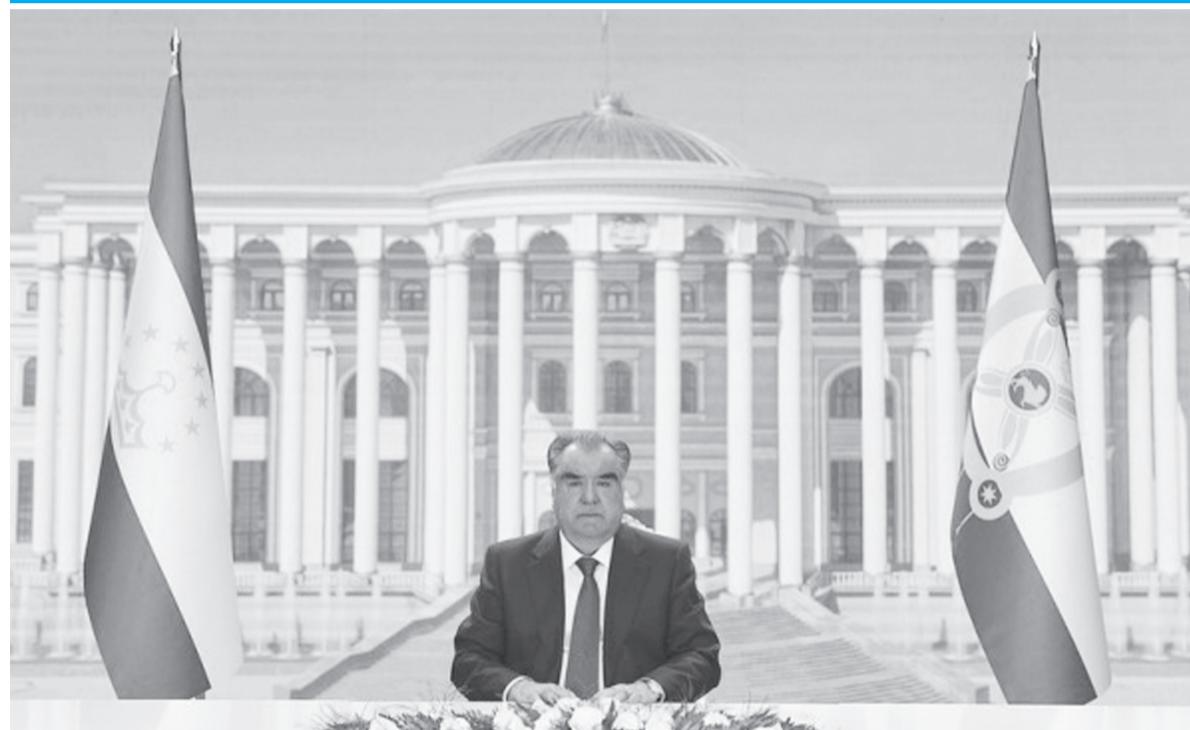
ҲАФТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№ 40 (12316)
7 октябри
соли 2021

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

► КАЛОМИ ПЕШВО

Забони тоҷикӣ тавоно ва ширину шевост

Паёми шодбоши Асосгузори сулху ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомали Раҳмон ба муносабати Рӯзи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон
05.10.2021

Ҳамватанони азиз!

Ҳамаи шуморо ба муносабати Рӯзи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки мо онро ҳар сол ҳамчун рамзи арҷузорӣ ва гиромидошти забони ширину шевону тоҷикӣ таҷдил менамоем, самимона табрик мегӯям.

Мардуми шарифи Тоҷикистон дар сӣ соли соҳибистиколӣ шоҳиди дигаргунҳои бузургу бесобиқа дар тамоми самтҳои ҳаёт, аз ҷумла, дар татбикӣ сиёсати давлатии забон, яъне пешрафти он ва ба таври кулӣ вусъат гирифтани доираи истифодаи забони шоирони тоҷикӣ гардидаанд.

Маҳз дар ҳамин давра забони тоҷикӣ дар баҳтномаи миллат – Конститутсияи Тоҷикистони соҳибистикол ба сифати забони давлатӣ эътироф ва дарҷ гардид.

Аз 5 октябри соли 2009, яъне бо қабул гардидан Қонун «Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» забони тоҷикӣ ба марҳалай нави рушду такомӯловорид шуд. Зоро қонуни мазкур бо дарназардошти ниёзҳои рӯзағузуни чомеаи мо дар асри XXI, инчунин, ба хотири арҷузориву посрории боз ҳам бештарӣ забони тоҷикӣ таҳтиява тасдик гардида, то имрӯз дар пешбури сиёсати давлати наини тоҷикон накши мухим бозида истодааст.

Ҳукумати Тоҷикистон, дар барабари ин, пайваста тадбирҳои иловагиеро амалӣ карда истодааст, ки ҳадаф аз онҳо таҳқими бештар баҳшидан ба мақоми забони давлатӣ мебошад.

Аз ҷумла, 28 ноябри соли 2020 Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Барномаи рушди забони давлатӣ барои солҳои 2020 – 2030» тасдик карда шуд, ки бараи дурнамои рушди сиёсати забони давлатӣ дар

забонҳо низ бошанд.

Дар робита ба ин, ман борҳо таъқид кардаам, ки забономӯзӣ бояд дар доира ва заминаи забони тоҷикӣ, яъне бар поян мөъरӯҳи забони модарӣ ва риояи хусусиятҳои он ҷараён гирад.

Ман қарид дар ҳамаи суханрониву воҳӯриҳои ҳуд таъқид месозам, ки бузургтарин вазифаи ҳар як фарди ҳудогоҳи кишвар нигаҳдориву арҷузорӣ ба ин мероси гаронбаҳо ва ба наслҳои оянда поку беолиши расонидани забони ширину шево ва забони шеъру адабӣ оламшумули тоҷикӣ мебошад.

Бинобар ин, мо бояд дар ёд душта бошем, ки сарҷашма ва пойдевори ҳудогоҳиву ҳудшиносӣ забони модарӣ аст ва маҳз забони миллӣ тафаккури миллиро ташаккул медиҳад. Яъне забони модарӣ бараи мо – тоҷикон асоси ҳувияту ҳудшиносии миллиамон мебошад.

Аз ин рӯ, мо забони модарии ҳудро дӯст медорем, ба он эҳтируму арчи бепоён мегузорем, зоро забон ғанҷи бебаҳои мероси фарҳангӣ ва аз ҷумлаи олитарин муқаддасоти миллии мо ба шумор мераవад.

Донистани якчанд забон, ки аз анъанаҳои деринai гузаштагони бузургамон маншаш мегирад, имрӯз ҳама қишиҳои чомеа, махсусан, насли наврасу ҷавонро водор месозад, ки дар баробари аъло донистани забони давлатӣ ҳуд, яъне тоҷикӣ, донандай хуби дигар

Рӯзи забони давлатӣ муборак башад, ҳамватанони азиз!

► МЕХРНОМА

Эй Ватан, бо Пешвоят зинда бош!

Эй Ватан, бо Пешвоят зинда бош!
Бо ҷунин баҳту бақоят зинда бош!

Ҳуд ҳавоят дору ҷону дил аст,
Бо ҳавои дилкушоят зинда бош!

Нури некии ту дунёро гирифт,
Бо фари созу навоят зинда бош!

Парфишион бодо ҳамеша парчамат
Дар канори қуллаҳоят, зинда бош!

Ҳайру некӣ пуштибонат будааст,
Адл подошу бақоят, зинда бош!

Файзи озодӣ гулафшион гаштааст
Дар ҳавои дилрабоят, зинда бош!

Пешвоят пешсаф дар ҷодаҳост,
Некномӣ ҳамнавоят, зинда бош!

То сиришити нек дар ҷонат бувад
Раҳнамоят, раҳқушиоят, зинда бош!

Бо Сада, бо Мехрғон, бо фазлу ҳайр,
Бод Наврӯзат бақоят, зинда бош!

Меҳани ман, нусхаи поки биҳшифт,
Ман дуогӯjam бароят, зинда бош!

Камол НАСРУЛЛО,
Шоири ҳалқии Тоҷикистон

Обуна ба ҳафтаномаи «Омӯзгор» барои соли 2022

Агар ҳоҳед, ки дар соли 2022 аз навғонҳои соҳаи маориф ва илм оғоҳ бошед, амру фармомиш ва дастурҳои вазири маориф ва илм ва асноди соҳаи маориф ва илмро саривақт дастрас намоед, аз таҷрибаи ҳамкасбон оғоҳ гардед, таҷриба, андеша ва дарҳости ҳудро пешниҳод карда тавонед, ба нашрии дӯстдоштаи ҳуд – «Омӯзгор» обуна шавед.

Нархи обуна барои як сол бо иловави хидмати почта 149 сомонию 05 дирам

СУРАТҲИСОБИ МО

ДҲ БДА ҶТ «Амонатбонк»
С/Х 20202972200817101000
Х/М 20402972316264

РМБ 350101626
РМА 010009400
Ба «Омӯзгор»

► СОЗАНДАГЫ

Бинои нави мактаб дар ноҳияи Мир Сайд Алии Ҳамадонӣ

1 октябр дар идомаи сафари корй дар ноҳияи Мир Сайд Алии Ҳамадонӣ Асосгузори сулху ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалай Раҳмон бинои Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 42-и ноҳияро мавриди истифода қарор доданд.

Мактаби нави деҳаи Навободи деҳоти Мехнатободи ноҳия бо дастгирии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз тарафи Муассисаи давлатии «Маркази татбиқи тоҷиҳати «Соҳтмон ва мӯаҷҷазгардонии мактабҳо» бунёд гардидааст.

Иншооти мазкур аз 2 ошёна, 13 синфхона, 2 хӯҷраи корй ва китобхона иборат буда, дар он 528 нафар хонанда дар ду баст ба таҳсил фаро гирифта мешаванд.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалай Раҳмон дар бинои нави Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 42 аз шароити синфхонаҳои таҳсилоти ибтидой, омӯзиши технологияи компүтерӣ, китобхона ва кабинетҳои фанӣ дидан намуданд.

Синфхонаи омӯзиши технологияи компүтерии ин Муассисаи таълимӣ бо 24 адад компүтери мусоири таҳтани электронӣ, кабинетҳои фанӣ химия, биология, физика ва

китобхонаи мактаб пурра бо лавозимоти зарурӣ ва аёнияти хониш ҷиҳозонида шудаанд.

Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалай Раҳмон ба сифати корҳои соҳтмонӣ дар бинои нави Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 42-и ноҳияро мавриди истифода қарор доданд.

ноҳияи Мир Сайд Алии Ҳамадонӣ айни замон 485 хонанда ба таҳсил фаро гирифта шудаанд. Барои беҳтар намудани шароити таълимутарбия дар асоси татбиқи сиёсати маорифпарваронаи Президенти мамлакат, дар

он бо шароити замонавии донишшандӯзӣ баҳои баланд дода, хонандагонро ба омӯзиши ҳарчи бештари барномаи таълимӣ, аз ҷумла, фанҳои дақик, ширкат дар озмунҳои фанӣ, мутолиаи китобу асарҳои бадей иштирок дар озмунҳои ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» ва «Илм — фурӯғи маърифат» ходоят намуданд.

Дар Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 42-и деҳаи Навободи деҳоти Мехнатободи

баробари бунёди Муассисаи нави таълимӣ бинои пештараи мактаби рақами 42, иборат аз 11 синфхона пурра аз таъмири асосӣ бароварда шудааст.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалай Раҳмон омӯзгорон ва аҳли маорifi ноҳияро вазифадор намуданд, ки ба кори таълиму тарбия таваҷҷӯҳи бештар зоҳир карда, хонандагонро дар рӯҳияи ватандӯстӣ ва ифтихори миллӣ ба камол расонанд.

Оғози фаъолияти коллеҷи тиббӣ

2 октябр Асосгузори сулху ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалай Раҳмон дар ноҳияи Фарҳор ҳамчунин бинои нави таълимии Коллеҷи Муассисаи гайридавлатии таълимии Коллеҷи

аз 4 ошёна ва таҳхона иборат буда, дорои 12 синфхонаи таълимӣ, аз ҷумла, утоқҳои химия, биология ва фанни морфологӣ буда, ҳамзамон озмоишҳо барои гузаронидани машгулиятҳои лабараторӣ фаъолият менамояд.

Пешвои музазами миллат ба сифати корҳои анҷомёфта баҳои баланд дода, иқдоми баşардӯстони соҳибкорро шоистаи таҳсин хонанд. Ба фаъолият пардохтани Муассисаи таълимии тиббiro дар ноҳия, Сарвари давлат ҷиҳати бартараф намудани мушкилоти норасоии қадрои соҳаи тиббӣ мусоидаткунанда арзёбӣ намуда, ба масъулини ҷиҳати баланд бардоштани сатҳу сифати таълиму тарбия дастурӣ супоришҳои мушахҳас доданд.

Соҳибкори ватандӯстӣ аз дастгириҳои Президенти мамлакат изҳори миннатдорӣ намуда, уҳдадор шуд, ки ҳамчунин, дар назди Муассисаи таълимӣ барои

тиббiro мавриди истифода қарор доданд.

Коллеҷи тиббӣ бо дарназардошти таълеботи ҳаҷони мусоир бунёд шуда, барои 440 нафар дар ду баст пешбинӣ гардидааст. Иншоот аз ҷониби соҳибкори ватанӣ Насим Додиев бунёд гардид. Корҳои соҳтмонири Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуни «Парандапарвари Фарҳор» анҷом дода, он дар масоҳати умумии 650 метри мурраббӣ доман густурдааст.

Ба Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалай Раҳмон иттилоъ дода шуд, ки Муассиса дар ноҳия ягона коллеҷи хусусӣ аст, ки барои омода намудани мутахассисони соҳаи тиббӣ равона гардидааст ва дар он аз рӯи 3 ихтинос - кори ҳамширагӣ, умумитиббӣ ва фарматсевтӣ мутахассис омода менамоянд.

Қобили зикри хос аст, ки Муассиса навбунёд

400 нафар донишҷӯҳо хобгоҳи замонавӣ ва толору майдончоҳои варзишӣ бунёд намояд.

2 октябр Асосгузори сулху ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалай Раҳмон дар маҳаллаи Рӯдакии шаҳраки Фарҳори ноҳияи Фарҳор нахуст бинои нави Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №2 ба номи Садриддин Айниро, ки аз ҷониби соҳибкори Хуршед Нозимов бунёд гардидааст, мавриди истифода қарор доданд.

дошли татбиқи «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ», дақиқ ва риёз дар соҳаи илму маорifi, дар муассисаи навбунёд утоқҳои фанӣ бо тамоми техникаю технологияи зарурӣ насли нав таъмин гардида, барои гузаронидани машгулиятҳои амалии ҳонандагон имкониятҳои мусоид фароҳам оварда шудааст.

Ҳамзамон, таълимгоҳ аз толори маҷлисигоҳ бо 260 ҷойи

Боз як таълимгоҳ дар шаҳраки Фарҳор

Пурдатчии соҳтмон Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуни «Кавсар Констрактшн» буда, ҷоиҳо он аз тарафи Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуни «Архиком»-и шаҳри Душанбе бо усули мусоири мезмурӣ таҳия шудааст.

Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалай Раҳмон икдоми соҳибкорро шоистаи таҳсин ҳонда, ба масъулини доир ба беҳтар намудани сатҳу сифати дониши ҳонандагон ва иштироки фаълони мухассисиин дар озмуну олимпиадаҳои сатҳи ҷумҳуриявиу ҳаҷонӣ дастурӯҳо хидоятҳо доданд.

► МУБОДИЛАИ ТАҶРИБА

Имконият барои ҳудшиносии донишҷӯён

Дар Донишгоҳи давлатии ҳуқук, бизнес ва сиёсати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо Донишгоҳи давлатии забоншиносии Нижний Новгороди ба номи Н.А.Добролюбов модели байналмилалии СХШ – бозии интерактивии таълими барои донишҷӯён гузаронида шуд.

Мавриди зикр аст, ки Модели СХШ аввалин озмоиш дар баргузории чунин ҷорӣҳои таркии формати онлайнӣ аст, ки барои ҳудшиносии донишҷӯён имкониятҳои нав фароҳам меорад ва ба ташаккули платформаи махсуси ҳамкорӣ байни муассисаҳои таълимӣ мусоидат мекунад.

Дар ҷаҳорӯбай Модели СХШ коршиносони даяватшуда – роҳбари намояндагии Россотрудничество дар Ҷумҳурии Тоҷикистон И.С.Иванов, муовини директори Маркази дӯстӣ ва ҳамкории СХШ дар Ҷумҳуристон Ш.М.Раҷабова, муовини ректор оид ба имл ва инноватсияи Академияи идорақунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон А.Е.Комилбеков, муовини сардори раёсати омӯзиши проблемаҳои амнияти миңтақавии Маркази тадқиқоти стратегии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон К.Хидоятзода, директори эҷодии Платформаи ҷаҳонӣ барои кишварҳо SCOLAK Nytwok A. Чоловова оид ба фаъолияти СХШ ва ҳусусиятҳои гузаронидани чунин бозихои моделирунӣ сухан ронданд.

Нуъмон РАҶАБЗОДА,
«Омӯзғор»

Дар ҶДЗТ ба номи Сотим Улуғзода таҳти үнвони «Сӣ соли истиқлол ва рушди забони тоҷикий» конференсиияи илмӣ-амалӣ баргузор гардид.

► МЕҲРИ ВАТАН

Корномаи бузурги Пешво

Дар чараёни таълиму тарбия тавассути дарсхо ва машгулиятҳои дигар дар мактаб хонандагон ба маҷмӯи донишҳо соҳиб мешаванд. Таълимгоҳ заминагузори тасаввуроту фаҳмиҳои шогирдон оид ба фанҳои муҳимтарин мебошад. Дар доираи таҳсилоти хонандагон мавзӯъхое ҳастанд, ки бояд дар сатҳи баланд, муассиру фарогир омӯзонида шаванд ва хисси ватандустию ифтихори миллии насли наврасро тақвият бахшанд. Ин мавзӯъҳо, пеш аз ҳама, ҷанбаи ифтихорӣ даранд. Омӯзиши ҳаёт ва фаъолияти қаҳрамонии Тоҷикистон дар ин радиф ҷойгоҳи маҳсусеро ишғол менамояд. Ҳар омӯзгор ва роҳбари синфро мебояд, ки дар давоми соли таҳсил вобаста ба мавзуи мазкур машгулиятҳои таълимию тарбияйӣ ва маҳфилҳои адабӣ баргузор на мояд ва низ дар мавриҷҳои мувоғиқ ҷанд лаҳзаи дарсаншро бо хонандагон ба ин мавзӯъ иҳтинос бидиҳад. Дарси тарбиявие, ки ба зиндагӣ ва корномаи барҷастаи Қаҳрамони Тоҷикистон, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомали Рахмон баҳшида мешавад, бояд дар сатҳи баланд, муассиру ҳотиҷони башад, ифтихорафзои шогирдон гардад. Хонандагон бояд амиқу дақиқ ҷаҳонӣ намоянд, ки Пешвои миллиат барои баҳту саодати Ватани азиз ва ҳалқи маҳбуби худ ҷӣ гуна ҷоннисориҳо кардаву ба ҷӣ пирӯзихо шарафӣ шудааст.

Комёбихои ҳокими ҷаҳонӣ таҳти роҳбарии Қаҳрамони Тоҷикистон Эмомали Рахмон, ҳушбахтона, хеле зиёданд ва тавсифу бозгӯи онҳо ба таври муфассал вакти фаровонеро

тақозо дорад. Аз ин рӯ, зимни дарси тарбияйӣ омӯзгор бояд бар он кӯшад, ки муҳимтарин лаҳзаҳои ҳаётӣ Пешвои миллиат ва барҷастатарин пирӯзихои аҳли мамлакатро зери роҳбари Сарвари бузурги ҳеш тавсиф бахшад. Ман дар дарсхои тарбиявие, ки ба мавзуи “Эмомали Рахмон – Қаҳрамони Тоҷикистон” баҳшида

Зи ҳастии Шумо шукрони дорем

(Ба Пешвои миллиат, муҳтарам Эмомали Рахмон)

*Шумо аз баҳри мардум ғамгузоред,
Барои ҳалқу миллиат ифтихоред.
Ба ҳар як хонадон – фарзанди ҷонӣ,
Бузургу некмарду хоккоред.
Адолат дар сиёсат карда ҷорӣ,
Шуморо ҳар амал – як шоҳкорӣ.
Хуҷо, ки мамлакат обод гашта,
Расида ҳосафасли комкорӣ.
Шумо – тимсоли шоҳи некрафтор,
Ситоишро, масанноро сазовор.
Ҳирадӯру дурандешу шарафманд,
Ба ҳалқу меҳану миллиат вафодор.
Зи ҳастии Шумо шукрони дорем,
Чу фирдавси барин кошона дорем.
Бувад имрӯзи мо, фардои мо нек,
Ки шоҳи одилу фарзона дорем.*

Самариддин НУРИДДИНОВ,
омӯзгор аз Ҷамоати деҳоти Фароби шаҳри
Панҷакент

шудаанд, асосан ба ҷанбаҳои зерини корномаи пуршарафу турифтиҳори Президенти Ҷумҳурий таваҷҷӯҳу намуда, онҳоро ба шогирдон шарҳ медиҳам.

-Ҳифзи истиқлоли давлатӣ ва наҷоти давлатдории миллии тоҷикон дар марҳилаи хеле муҳимму пурфоҷеаи таъриҳӣ;

-Ҳифзи тамомияти арзии Тоҷикистон ҳамчун давлату ҳокими ҷаҳонӣ комилхуқу ягона ва даҳлопазир;

-Барқарор намудани низом ва арқони давлатдорӣ бо риояи анъанаҳои миллии ва хостаҳои мардумӣ;

-дастёбӣ ба сулҳу ва ваҳдати миллии ба меҳвари давлатдорӣ қарор додани онҳо;

-таҳия, корbast ва ба сатҳи баланд бардоштани сиёсати миллии тоҷикӣ, ҳамбаста ба орзӯи армонҳои мардумӣ;

-ба миён овардани мактаби маҳсус ва тозаҷҷоди давлатдорӣ ва тақвиятбахши асосҳои аҳдофи он;

-ташаккули зерсоҳтори ҳаётини сулҳу ваҳдат ва осоиштагӣ дар заминai комёбихо дар соҳаҳои иқтисодии иҷтимоӣ;

-наҷоти ҷумҳурий аз буҳрони шадиди иқтисодӣ ва гузоштани заминai қаъӣ барои рушди устувору бомаром;

-эҳёи миллии тоҷикон ҳамчун воҳиди ягона сиёсӣ ва фарҳангӣ, эҳтиром ба арзиҳои миллий;

-таъмини обрӯву шарафу эътибори Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ ҳамчун давлати мустақили мардуми сулҳофару таҷаддунпарвар...

Дар шарҳу тағсирӣ ҳама нуқоти боло метавон аз далелу арқом ва ҳикоёту мақолот, пораҳои наzmio насрӣ, намоишҳои видеой, суратномаҳо ва амсоли инҳо фаровон истифода кард, ки ин ҳама ба бештар муассиру ҳадафигир ва самаровар гардидани машгулиятҳои шогирдон мусоидат менамоянд. Ҳамин нуктаро маҳсус зикр бояд кард, ки оғоҳии ҳар чи бештар аз корномаи бузурги Пешвои миллиат, муҳтарам Эмомали Рахмон калби поку мубаррои шогирдони моро саршор аз хисси ифтихору эҳтиром ва ватандустию миллиатпастӣ менамояд.

Сабоҳат ОДИНАЕВА,
ҷонишини директори мактаби
интернати миёнаи маҳсуси
санъати ба номи M. Атоев

шашри Душанбе, нишони «Аълоҷи маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва дигар мукофотҳои соҳавӣ қадрдонӣ гардиданд.

Инчунин, ба соҳибкороне, ки дар бунёди муассисаҳои таълими дар пойтаҳтҳо саҳм гузоштаанд, тухфаҳои Макомоти иҷроияи ҳокими ҷаҳонӣ давлатии шаҳри Душанбе тақдим карда шуданд.

Беш аз 40 нафар собиқадори соҳаи

Қадрдонии омӯзгорони пойтаҳт

Дар чараёни баргузории маорисим, бо мақсади дастгирий ва ҳавасмандгардонии омӯзгороне, ки шогирданашон дар олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ ҷойҳои ифтихориро ба даст овардаанд, тарғиби таҷрибаи босамари омӯзгорӣ, баланд бардоштани мақоми омӯзгор дар ҷомеа, мутобики Қарори Раиси шаҳри Душанбе, муҳтарам Рустами Эмомалий аз 1 октябрини 2021, таҳти №573 “Дар бораи ҳавасмандгардонии омӯзгорони муассисаҳои таълими шаҳри Душанбе” 79 омӯзгори пешқадаму сермаҳсул бо мукофотпӯйӣ дар ҳаҷми 3000 сомонӣ ҳар қадом ҳавасманд гардонида шуданд.

Ҳамзамон, теъдоде аз пешсафони соҳаи маориф бо Ифтихорномаи Раиси

маорифи пойтаҳт, ки дар рушду пешрафти маорифи пойтаҳт, аз ҷумла, бунёди муассисаҳои типи нав, ҷорӣ кардани навғонҳо, таҳияи барномаҳои таълими, таълиму тадриси насли наvras дар рӯҳияи ватандустиву ифтихори миллий, арғузорӣ ба арзиҳои миллий ва умушибашарӣ, омода намудани қадрҳои болаёқат ва муарриғии ҳокими ҷаҳонӣ тақдим гардиданд.

Сипас, бо иштироки сарояндағони новвару машҳури қишивар Афзалишо Шодиев, Лутфулло Давлатов, Ҳаётӣ Муъминова, Файзигул Юсуфова барои ҳозирин барномаи хотирмони фарҳангӣ пешниҳод шуд.

Дилафрӯз ҚУРБОНӢ,
«Омӯзгор»

► КОНФРОНС

4-уми оқтиябри соли равон дар толори муасисаи таҳсилоти миёнаи умумии №65-и ноҳияи Шоҳмансур баҳшида ба Рӯзи омӯзгор ваа Рӯзи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти унвони “Мақоми забон ва омӯзгор дар даврони соҳибистиклолии қишивар” конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назарияӣ донир гардид, ки дар он муовини аввали вазiri маорif ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳаммадловуд Саломиён, муовини раиси Ҳизби Ҳалқии Демократии Тоҷикистон Ҳайринисо Юсуфӣ, раиси Кумитаи забон ва истилоҳоти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Олимҷон Муҳаммадҷонзода, муовини вазiri маорif ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Г. Фанизода, кормандони Ҳизби Ҳалқии Демократии Тоҷикистон, Вазорати маорif ва илм, Кумитаи забон ва истилоҳоти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва устодону хонандагони муассисаҳои таълими шаҳри Душанбе иштирок намуданд.

Дар оғоз муовини раиси Ҳизби Ҳалқии Демократии Тоҷикистон X. Юсуфӣ суханронӣ намуда, омӯзгорону аҳли нишастро аз номи раиси ҲХДТ бо санаҳои таъриҳӣ – Рӯзи омӯзгорон ва Рӯзи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳният гуфта, ҳамчунин, иброз дошт, ки қасби омӯзгорӣ аз бошарафтарин қасб дар ҳама давру замон ба шумор рафта,

Омӯзгор, забон ва истиқлол

машиқати зиёдро дар тарбияи насли наврас, ки ояндасози миллиатанд, талаб менамояд.

Раиси Кумитаи забон ва истилоҳоти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон О.Муҳаммадҷонзода дар идома қайд намуд, ки рӯзгори файзбори истиқлол, ки барои тавссеи доираи корбуруди забони давлатӣ дар ҳамаи ҷанбаҳои ҳаётӣ ҷомеа имконияти мусоид фароҳам овардааст, моро водор менамояд, ки барои густариши ҳарчи бештарни забон дар тамоми ҷанбаҳои ҳаёт, ғановати мунтазами таркиби лугавии он, ҳамчунин, ҳифзу нигаҳдошти асолату покизагии забони давлатӣ ахлона талош намоем.

Сипас, М.Саломиён-муовини якуми вазiri маорif ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон доир ба “Арзиҳои миллию фарҳангӣ дар замони истиқлол” ва Обидҷон Маҳмудзода-сармутахассиси раёсати илм ва инноватсияи Вазорати маорif ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавзуи “Омӯзгор - ҷароғафрӯзи роҳи фардо” суханронӣ намуд.

Ҳамзамон, ба як катор иштирокчиёни конференсияи “Ифтихорнома”-и Раиси ҲХДТ Тоҷикистон, нишонҳои “Аълоҷи маорif ва илми Тоҷикистон”, “Аълоҷи телевизион ва радиои Тоҷикистон” ва дигар тухфаҳо тақдим гардид.

Дар фарҷом барои иштирокчиёни конференсияи аз ҷониби хонандагони муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №65 барномаи консерти намоиш дода шуд.

Зайнаб ҲУСЕЙНОВА,
Бахтовар САҒАРОВ,
кормандони Маркази матбуоти
Вазорати маорif ва илм

► ПЕШРАФТ

Мактаби нав дар Кӯлоб

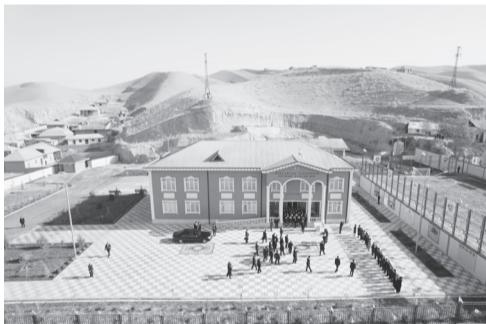
5 октябр дар маҳаллаи Чаманзори шаҳри Кӯлоб Асосгузори сулху ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарем Эмомали Раҳмон ба фаъолияти Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 46 оғози расмӣ бахшиданд.

Таълимгоҳ дар ду баст барои 600 хонда пешбинӣ гардида, бо дарназардошти талаботи мусосир бунёд ёфтааст ва он аз синфҳонаҳои барҳаво замонавӣ иборат мебошад. Аз чумла, барои таълиму тарбияи толибилим лабораторияҳои фанӣ, синфҳонаҳои алоҳидай химия, биология ва физика ташкил гардидааст. Ба хотири омӯзиши касбу ҳанар дар муассисаи мазкур, синфҳонаҳои алоҳидай таълими меҳнати писаронаву духтарона таш-

кил ёфта, бо тамоми аёниятҳои зарурӣ мӯчаҳҳаз гардонида шудааст.

Муассисаи таълими аз ду ошёна иборат буда, дорои 10 синфҳонаву дигар ҳуҷраҳои ёрирасон мебошад ва дар дохили он ҳамчунин, ошҳона бо имкониятҳои мусосир ва толори варзишӣ ҷой дода шудааст. Барои фарогии толибилим ба китобхонӣ дар дохили иншоот, китобхонаи замонавӣ соҳта шудааст, ки дар он

китобхони фанниву бадӣ дастрас мебошад.

Роҳрав ва дохили муассисаи таълими бо санъати баланд бунёд ёфта, барои омӯзгорон ҳуҷраҳои корӣ ташкил гардидааст. Иншоот дар масоҳати як гектар замин бо тарҳи зебову замонавӣ қомат афроҳта, ҳудуди муассиса сафолакпӯш карда шудааст. Ҳамчунин, дохили муассиса бо гулҳои ороишӣ ва дараҳотни сояфкан зиннат дода шудааст. Дар назди таълимгоҳ як майдонҷаи мусосир замонавӣ бунёд ёфта, барои гузаронидани машгулиятҳои варзишӣ имконияти зарурӣ фароҳам оварда шудааст.

Зимни боздид Сарвари давлат, муҳтарем Эмомали Раҳмон ба сифати корҳои анҷомёфта баҳои баланд дода, ҳамчунин иқдомҳои бунёдкоронаро боиси таҳсинау дастигирӣ арзёбӣ намуданд.

Ҳамчунин, ба ҳонандагон тавсия доданд, ки имконоти фароҳамовардашударо самаранок истифода бурда, илмҳои замонавиро ҳамаҷониба аз ҳуд намоянд, то дар оянда мутахassisи соҳибатчиба гарданд.

President.tj

► НИГОХИ Рӯз

Ҷаҳонишиавии фарҳангҳо ва тараккиёти бесобиқаи техника миллиатҳои гуногунро ба олами андешаҳои нав дохил кард. Агар як қатор миллиатҳо (онҳое, ки навовару иҳтироъкор ҳастанд) ин дигаргунҳоро ба манфиати худ истифода бурда, зиндагонии худро боз ҳам зеботору фаронтар соҳта бошанд, фирқаву гурӯҳҳо ҳам ҳастанд, ки дар гирдobi тақлид ва андешаҳои пучу ботил мондаанд. Ин тоифаи муқаллид ва зоҳирбин аз хирманӣ таъмаддуни ҳазорсолаи башарият

тарғиб мекунанд.

Воқеаҳои як моҳи дар ҷумҳурии Ҳамсияи мо - Афғонистон баамаломада нишон доданд, ки:

Аз бадон некӯй наёмӯзӣ,
Накунад гурӯз пӯстинӣ.

Толибиони сиёҳботин, терористони ҳаробгар бо зӯр ҳокимијатро гасб карда, ҳуқуку озодиҳои мардумро поймом карданд. Дар асри 21, ки инсоният Кайҳонро ҳонаи дуюми худ соҳт, ин гурӯҳи аҳриманкирдор аз русуми дақиҷонусӣ пайравӣ мекунанд. Дар чу-

табиист, ки дар ҷунин вазъ масъулияти мактабу муаллим ҳам зидтар мешавад. Мо, омӯзгорон, бояд дар ҳар як дарс, новобаста ба фан, шогирдонро дар рӯҳияи ватандустӣ, эҳтироми таъриҳҳо, иззати падару модар ва аҳли ҷомеа тарбия намоем. Ҳар як дарси мо бояд дарси одамшиносӣ, маърифатпарастӣ ва одамият бошад. Ҳонанде, ки аз ҳақиқати таъриҳҳо оғоҳ аст, ҳеч гоҳ ифторгарӣ ва хурофтпарастӣ намекунад, зеро ҷавҳари таъриҳу тамаддуни моро одамияту ҳақиқатписандӣ

Оинаи таъриҳ бояд беғубор бошад

танҳо бо коҳу ҳасҳои нозарур, ки ақлу ҳирадро аз онҳо суде нест, қонеъ шудаанд. Шаҳси ифротӣ ва мутаассиб ба қадом хизбу ҷараёне, ки вобаста бошад, барои кулли башар заарнок аст. Зеро ӯ ба ҳама чиз бо ҷаҳами ҳирабину қачи таассусу нигӯҳ мекунад ва гайр аз худ қасеву ҷизро Ҷароӣ мекунад.

Ҳатарӣ ифторгарӣ ва ҳуҷофотпрастии исломӣ иртиҷоӣ ҳар рӯзу ҳар ҳафта зиёд шуда истодааст. Душманони дини мубини ислом ҳам бо роҳҳои гуногун ба осиёби ин гурӯҳи табоҳкору сиёҳандеш об мерезанд, онҳоро ба амалҳои экстремистӣ террористӣ

нин вазъият, ҳар як инсони ҳирадманд ба андеша меравад: чӣ бояд кард, ки пеши роҳи ин сиёҳкорони заҳҳоктабиат гирифта шавад?

Аввалин шарти пиҷӯзии мо эҳтиёт кардани ваҳдати миллиӣ аст. Ҳама сокинони мамлакат бояд ҳудро дар пешвии Ватан - Модар масъул донанд, вазифаи ба дӯш доштаи ҳудро содикона иҷро намояд.

Дӯум, оғоҳона омӯхтани таърихи миллиати тоҷик ва башарият.

Сеюм, робитаи мо бояд бо давлатҳои пешрафти Аврупою Амрико зичтар шавад.

ташкӣ медиҳад. Маҳз ҳамин сифат ниёғони моро бар ҳама ҳаводиси ногувор пирӯз кард.

МО бояд бо рӯҳияи баланди ватанпарварӣ ба таълиму тарбия машғул шавем. Дар қадом поя будани мақоми миллиат ва чӣ гуна будани оинаи таъриҳ бояд ҳудро вобаста аст. Ҳар қадар ки ин оина шаффоғ бошад, ба ҳамон андоза ҳақиқат равшантар нағоён мегардад.

Хуршеда СОЛЕҲОВА,
омӯзгори мактаби байналмилалӣ
шаҳри Душанбе

► САРВАТИ МАҶНАВӢ

Китоб ғанҷу китобхона ганҷина аст

Китобхона ҳамчун маркази ҷамъоварӣ ва нигаҳдории маводи илмию таълими маҳсуб гардида, дар ҷомеа нақши муҳим ва муассисе дорад. Мавриди истифода қарор гирифтани бинои нави замонавии Китобхонаи миллии Тоҷикистон ва ҷандин китобхонаи дигар аз иқдомҳои созандаву бунёдкоронаи давлату ҳукумати қишивар шаҳдат медиҳад, зеро пешрафти фарҳангӣ китобхонӣ ва китобдорӣ дар ҷомеа васили асосии рушди таъмаддун ва шинохти мероси илмӣ-адабӣ ва фарҳангӣ ба ҳисоб меравад. Таъқид бояд кард, ки дар замони қунуни пешрафти таърихи расонаҳои интернетӣ назаррас бошанд ҳам, ҳеч қадоми онҳо ҷои китобхонаро гирифта нағонистаанд. Интернет дар солҳои 60-70-уми садаи XX пайдо шудааст, аммо осори бузурги илмӣ-адабӣ аз қадим то ба имрӯз ҳам дар шакли дастхат ва ҳам дар шакли ғитоб дар китобхонаҳо нигаҳдорӣ мешаванд. Қитоб ғанҷу бояд ҳар як ҳонадон китобхонаҳои шаҳсӣ таъсис дода шаванд, то ки наслҳои имрӯзу оянда, маҳсусан, нағрасону ҳавони ба ғитоб үнс гиранд ва қадр қардани онро ҳамчун манбаи донишу маърифат омӯзанд. Дар ин кор падару модарон бояд намунаи ибрат бошанд ва шавқи китобхониро дар

Бояд гуфт, ки айни ҳол дар шаҳру деҳоти мамлакат беш аз 1400 китобхонаи оммавӣ фаъолият дошта, инчунин, дар саросари қишивар магозаҳои фурӯши ғитоб рӯз аз рӯз зиёд шудаву фаъолияти ҳамешаҳӣ доранд. Месазад,

ки дар ҳар як ҳонадон китобхонаҳои шаҳсӣ таъсис дода шаванд, то ки наслҳои имрӯзу оянда, маҳсусан, нағрасону ҳавони ба ғитоб үнс гиранд ва қадр қардани онро ҳамчун манбаи донишу маърифат омӯзанд. Дар ин кор падару модарон бояд намунаи ибрат бошанд ва шавқи китобхoniro дар

дилу зехни фарзандон бедор кунанд.

Имрӯз ғитобу китобхона дар тарбияи насли наврасу ҷавонон, дар тарбияи ҳуҷаҳлоқии онҳо ва пешғирӣ аз ҳар гуна гароишу ҳаракатҳо, рафткорҳои ношоиста саҳми сазовор дорад. Бо на-

зардошти ин нукта, кормандони китобхонаҳои ҷумҳурий баҳри тарғибу таъвики ҳамаҷонибаи китобхонӣ дар байни ҳонандагон ҷорабинҳои гуногуни шағқовар баргузор намуда, дар тарбияи ҳудшиносиву ҳудоғоҳии миллии ҳонандагон саҳми арзанд мегузоранд. Маҳз мавқei устуви китобхонаҳо ҳамчун маркази илму маърифат мебошад, ки ҳазорон ҳонандагон роҳи дурустро дар зиндагӣ қасб намуда, соҳиби қасбу кор гардидаанд. Кормандони китобхонаҳои ҷумҳурий, Китобхонаи миллии Тоҷикистон аз он ифтиҳор даранд, ки ҳонандагони дирӯзашон имрӯз сиёсатмадор, табибу дорусоз, омӯзгору олим ва мутахassisони соҳаи гуногун мебошанд.

Назар БАҲРУЛЛО,
корманди Китобхонаи
миллии Тоҷикистон

► ИҶДОМ

Дастигирӣ донишҷӯёни имконияташон маҳдуд

Ректори Донишгоҳи давлатии шаҳри Ҳоруғ ба номи М. Назаршоев, профессор Гулзорҳон Юсуфзода роҳбари Фонди «Барои зиндагии беҳтар» Ҷалол Султонро ба ҳузур пазиурӯфт. Зимни мулокот масъалаи оид ба масоили дастигирӣ донишҷӯёни дорои имконияташон маҳдуд ва ниёzmанд таҳти назорати доимии Президен-

ти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ва донишҷӯёни аз оилаҳои муҳтарем Эмомали Раҳмон ниёzmандро қисман пардоҳт намояд.

Ҷонибо ба мувоғиқа расиданд, ки минбаъд ҳам ҳамкории дуҷонибаи ҳудро дар доираи талаботи қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон даромӯҳанд.

Ҷ.ҚОЗИБЕКОВ,
«Омӯзгор»

► 30 ОКТАБР – РЎЗИ МАВЛОНО

Арзишҳои ахлоқӣ дар “Маснавии маънавӣ”

Чун ба собиқаи шеъру шоирӣ ва хосса шеъри ироғонӣ назар меафканем, возехамон мегардад, ки Мавлоно Ҷалолиддини Балхӣ ҳам идомабаҳши ҳамон шеъри суннатӣ ва ироғони волои ниёғонамон буда, на танҳо рисолати хешро ба ҳайси як шоир, балки ба сифати як шахсияти маърифатгаро, фақеху ориғ ва мураббӣ анҷом додааст. Албатта, шеър аз шуур асту оғоҳии дил ва ҳамон касе шоиставу сазовори фахму идроқи онро дорад, ки дилогоҳ асту ҳамнағаси комилону оифони вораста ва қалби салимро Каъбаи мулки колбад қарор дода, онро аз авсоғи замима поку муназзах соҳтааст.

Дило, назди касе биншин, ки ўз дил
хабар дорад,
Ба зери он дарахте рав, ки ўз гулҳои тар
дорад.
Дар ин бозори атторон мрав ҳар сӯй
бекорон,

Ба дуккони касе биншин, ки дар дуккон
шакар дорад...

Дар воқеъ, шеъри орифона, ки аслан бар мабнои оёти Куръон ва қаломи бузургон сурат мегирад, як василаи камолбашӣ буда, дар он андешаи инсонсозу маърифатпарварона дарҷ гардида, хонандро низ ба самти иршоду маънавиёт раҳнамой мекунад.

Ҳар ки бошад ҳамнишини дўстон,
Ҳаст дар гулхан миёни бўстон.
Ҳар ки бо душман нишина дар заман,
Ҳаст ўз дар бўстон дар гулхан.
Дўстор мозораз аз мову манат,
То нагардад дўст хасту душманат...
Чунки кардӣ душманӣ, парҳез кун,
Машварат бо ёри мехрангез кун.

Ахли дил ва арбоби сидқу сафо аз боби ақлу хирад ва иршоду маърифат суханҳое мондагор гуфтаанд, ки агар адабиёти ироғониро аз ибтидо то интиҳо дар тавозуни ақл қарор дихему баркашем, бидуни шубҳа, ҷазабаву авсоғи ахли дилу маоғриғ гарон меояд:

Ахли дил Ҳуршеду ахли гил – губор,
Ахли дил – гул, ахли гил ҳор омаданд.
Гам маҳӯр, ўз мири олам, зин гурӯҳ,
К-ахли дил дилбахшу дилдор омаданд...

Ҳалқа-ҳалқа ошиқону бедилон,
Бар умеди бўйи дилдор омаданд.

Ориғон аз хеш бехеш омаданд,

Рисолати Мавлоно низ рисолати инсонсозиву инсонпарварист, ки ба шахсияти ўз робитаи ногусастани дошта, ҳамеша инсонро ба роҳи дурусту начот аз шаковат ҳидоят менамояд. Дар андешаи Мавлоно тарбияи инсон дар рӯҳияи дўстиву рафоқат ва муҳаббату садоқат ва иттиҳоду ҳамbastagӣ муҳимтарин василаи саъдатмандии ўст, ки ҳамеша ниёз ба тақмилу назорат дорад:

Ҳидмати бе дўстиро қадру қимат
ҳаст? Нест!

Ҳидмат андар даст ҳасту дўстӣ дар
даст нест!

Дўстӣ дар андарун ҳуд ҳидмате
пайваста аст,

Ҳеч ҳидмат ҷуз муҳаббат дар ҳаҷон
пайваст нест.

Дар тамоми адвори ториҳи аҳли адаб ва умуман, мутафаккирин, кӯшиш ба ҳарҷ додаанд, ки роҳҳои таълиму тарбия ва камолоти маънавии инсонро пайдо намуда, ўро аз хабосату разолати нафси аммора оғоҳ созанд, то саодати аబадӣ насибаш гардад. Ҳамин вазифаи муқаддаси инсонро дар ашъори Мавлоно метавон дучор шуд. Аз чумла, дар мавриди шинохти ҳадду ҳудуд ва мақому мартабаи инсон дар асари гаронмояш “Фиҳи мо фиҳи” мефармояд: “Одамӣ азим ҷиз аст. Дар вай ҳама ҷиз мактуб аст (вале), ҳуҷубу зулумот намегузорад, ки ўз он илмро дар ҳуд бихонад. Ҳуҷубу зулумот ин машғулиҳои гуногун асту тадбирҳои гуногуни дунё ва орзухои гуногун. Ба ин ҳама, ки дар зулумот асту маҳкуби пардаҳост, ҷизе меҳонад ва аз он воқиғ аст. Бингар, ки чун ин зулумоту ҳуҷуб барҳезад, ҷӣ сон воқиғ гардад ва аз ҳуд ҷӣ илмҳо пайдо кунад”...

Имрӯз ҷомеаҳои мутамаддин ба арзиҳои ахлоқиву отиғи ниёзи бештаре доранд ва бояд бо замонати ҳамин отиғаҳои зеҳнӣ насли нав тарбият шавад. Вале, дар баробари ин, боз мушкилоти зиёди ахлоқӣ ва итоат аз нафси аммora,

такаббуру тафоҳури бемаврид вуҷуд дорад, ки метавонад инсониятро мубталои нокомиҳо соҳта, ўро аз маънавиёту камол махрум созад.

Ин тақаббур заҳри қотил дон, ки ҳаст,
Аз майи турзарҳ шуд он гиҷ масти.
Чун майи турзарҳ нӯшад мудбира,
Аз тараф як дам бичунбонад саре.
Баъди як дам заҳр бар ҷонаши фитад,
Затф дар ҷонаши кунад дуоду ситад?

Маҳз тарки ҳамин хислатҳои ношиста аст, ки инсонро аз мушкилоти ботиниву зоҳирӣ начот баҳшида, ўро сафову камол мебаҳшад:

Кибру тақаббур бигузору бигир,
Дар ивази кибр ҷунин кибриё.
Пок шав аз ҳешу ҳама ҳок шав.
То ки зи ҳоки ту бирғяд гиё.

Ҳусайн Вөйизи Кошиғӣ, ки аз чумлаи шорехини “Маснавӣ” маҳсуб мешавад, дар ин маврид фармудааст: “...Бидон, ки нафси аммora бадтарин душман аст ва онро бадтарини душманон бидон, ба сабаби он ки ҳар душманеро, ки бо вай эҳсон кунӣ, дӯсти ту гардад, магар нафс, ки ҷандон ки бо вай мадоро беш куниву ба мутобиati ўз зиёда майл намой, ў бо ту муҳолифат бештар кунад, ҷарои аз ёфтани мурод кувват мёбад ва модом ки ўз қавист, дил заъиф аст. Пас, то солик бути нафро нашканад, Ҳалилвор ба иморати дил, ки ҳарими мухтарам аст, муввафқӣ, нағардад?”

Модари бутҳо бути нафси шумост,
Зон ки он бут мору ин бут ажадаҳост.
Оҳану санг аст нафсу бут шарор,
Он шарор аз об мегирад қарор...
Нафси ҳудро қуши, ҳаҷонро зинда кун,
Ҳочаро қушист, ўро бандо кун?

Мавлоно зимиҳи бăёни андешаҳои аз арзиҳои ахлоқиву маънавии тамаддунҳои гузашта ва ривоёти бузургони илму адаб низ илҳом гирифтааст, ки хонандо инсонро зимиҳи эҳсос менамояд. Аз чумла, дар фазилати ақл, ки яке аз муҳимтарин василаи ва неъматҳои гаронмоя дар идора кардани нафс аст, мегӯяд:

Эй хунук ҷашим, ки ақласташи амир,
Оқибатбин бошаду ҳабру қарир.
Ақли ман ғанҷ асту ман вайронам,
Ганҷ агар пайдо кунам, девонаам.

Ғайри ғаҳму ҷон, ки дар гову ҳар аст,
Одамиро ақл ҷоне дигар аст.
Боз ғайри ҷону ақли одамӣ,
Ҳаст ҷоне дар валии он дамӣ.

Ҷони ҳайвонӣ надорад иттиҳод,
Ту маҷӯ ин иттиҳод аз рӯҳи бод.
Ҷони гурғону сагон ҳар як ҷудост,
Муттаҳид ҷонҳои шерони Ҳудост?

Ё ҳуд дар мавриди шарафи қаноат ва мазаммати ҳирсу тамаъи мефармояд:

Гуфт пайғамбар: «Қаноат чист?
Ганҷ»,

Ганҷро ту вонамедонӣ зи ранҷ.

Ин қаноат нест ҷуз ғанҷи равон,
Ту мазан лоф, ай ғаму ғанҷи равон!

Ҷун қаноатро Паямбар ғанҷ гуфт,
Ҳар қасеро кай расад ғанҷи нуҳуфт?

Ҳамчунин, Мавлоно роҷеъ ба фазилати ҷудо саҳо ва сифати баҳшандагии инсон, ки аз чумлаи ахлоқи ҷавонмардист, мегӯяд:

Нон дихӣ аз баҳри Ҳақ, нонат диханд,
Ҷон дихӣ аз баҳри Ҳақ, ҷонат диханд.
Гуфт Пайғамбар, ки ҳар кӣ аз яқин,
Донад ўзодии ҳуд дар явми дин.

Чои дигар вобаста ба ҳулқи нек, он ахлоқе, ки Ҳудованд дар Куръон ба Расули акрам (с.) нисбат дода, онро «ҳулқи азим» хондаасту дар воқеъ, арзиши олий дорад, тавзех медиҳад: аввали чизе, ки ба мизони хисоб санҷанд, ахлоқи ҳасана бошад ва баъд аз он аъмоли ҳасана:

Ман надидам дар ҳаҷони ҷустуҷӯ,
Ҳеч аҳлият беҳ аз ҳулқи накӯ?

Мавлоно дар ҳошияву тавзехоти порчаҳои насрин маърифатӣ, ки маъҳазаи аслиашон оёти Куръон ва аҳодиси наҳавӣ аст, ҳулқи ҳасанаро тавсиф на-муда, онро василаи начоти инсон аз мушкилот ва расидан ба дараҷоти камол медонад:

Ҳар киро ҳулқи накӯ бошад, бираст,
Ҳар касе, к-ї шишадил бошад, шишаст?

Мавлоно дар “Маснавӣ” ҳамчунин роҷеъ ба фазилатҳои неки инсонӣ, аз қабили сабр, ризо ва арзиши онҳо ибрози наҳавадааст:

Сабр кун, дар мӯзадӯзӣ ту ҳанӯз

В-ар бувӣ бесабр, гардӣ порадӯз.

Қўйхунадӯзон гар будишион сабру ҳилм,

Ҷумла навдӯзон шуданӣ ҳам ба ҳилм.

Ҳар кӣ оҳирин булад масъудор,

Набавадаш ҳар дам зи раҳ рафтан исор.

Дониши таймиз ва таҷриба аз чумлаи ҷизҳоанд, ки инсонро дар доираи ҳаҷорҷӯбай рӯзгор аз ҳама гуна шакасту оғоти ҳиғз менамоянд:

Феъли оташро намедонӣ ту бард,

Гирди оташ бо ҷунин донии магард.

Илми дегу оташ ар набвад туро,

Аз шарар на дег монад, на або.

Ҷун нағонӣ донии оҳангари,

Ришу мӯ сӯзад, чу он ҷо бигзарӣ...

Асл бинад дид, ҷун ақмал булад,

Фарғ бинад, ҷунки мард аҳвал булад.

Гар туро он ҷо барад, набвад аҷаб,

Мангар андар аҷзу бингар дар таълаб.

Авсоғи замима, аз қабили қибру ҳасад, буҳлу нотавонбинӣ, ҳирсу оз, қаҳру газаби бемаврид, қасами ноҳақ, таҷассусу бадгумонӣ, гайбату суханчинӣ, зулм, рибо ва амсоли инҳо мудҳиштарин сифотеанд, ки барои инсон дар масири расидан ба камолот монед ўҷод мекунанд.

Бигӯ он ҳирсу ози роҳзандро,

Ки макру баднамой маслиҳат нест.

Чу по дорӣ, бирав, дасте бичуҷон,

Туро бедаступоӣ маслиҳат нест.

Чу поят менамонад, пар дихандат,

Ки бепардҳарҷавӣ маслиҳат нест...

АЗ ин ҷанди намунаи ашъори Мавлавӣ”, ки мавриди баррасӣ қарор дода шуд, аён гашт, ки ашъори Мавлонои ширинкалом пахнои бекаронеро мемонад ва аз ин ҷост, ки таҳқиқи андешаву орои ўз пажӯҳиши жарғтареро аз аҳли қалам тақозо менамояд.

Каломи ҷонбахши Мавлоно имрӯз аз мо танҳо амалро тақозо дорад, зеро маҳз ҳамин костагиҳои ахлоқӣ ва ноогоҳӣ аз асолат ҳеш аст, ки иддае аз фарзандони мо ба бебандубориву вахшоният ва парокандагиву ҳавои нафс мубтало гардида, илочи раҳоиро гум кардаанд.

Сайдолим Комилҷон САИДМИРЗО, номзади илмҳои филологӣ, устоди кафедраи назария ва амалияи забоншиносӣ ДДОТ ба номи С. Айнӣ (аз китоби «Офтоби тарбият»)

► ТАҶЛИЛ

Ҳамоиши онлайни ба Рӯзи Мавлоно

30 сентябри соли ҷорӣ дар толори ҳурди раёсати ДДХ ба номи академик Б. Фағуров бахшида ба Рӯзи Мавлоно Ҷалолиддини Балхӣ ҳамоиши онлайни дар мавзуи “Мавлоно Ҷалолиддини Румӣ ва гуфтагӯи тамаддунҳо” баргузор гардид. Дар кори ҳамоиши олиммону шарқшиносон тарики онлайни аз қишиварҳои

Россия, Бангладеш, Туркия, Ҳиндустон, Озарбойҷон, Ўзбекистон, Қазоқистон ва Норвегия иштирок ва майрӯза намуданд.

Дотсенти кафедраи адабиёти klassikии тоҷик Шарифҷон Тоҷибоев ҳамоиширо ҳусни ифтitoҳои бахшида, зикр намуд, ки дар баробари мӯҳакқикини ватaniy як зумра донишmand-

ни хориҷӣ низ осор

Задони мо ұахони мост, ёрон,

► 5 ОКТЯБР - РЎЗИ ЗАБОНИ ДАВЛАТИ

Пешвои миллат ва рушду такомули забон

Забону фарҳанг ҷузъи чудонопазир ва рукни муҳимми сиёсати давлатӣ ба ҳисоб меравад. Дар ин росто, ба хотири рушду такомул бахшидани арзишҳои моддиию маънавӣ ва гиромидошти руқнҳои муҳимми давлатдорӣ аз ҷониби Ҳукумат ва Давлати Тоҷикистон пайваста тадбирҳои амалий андеша мешавад.

5 октабри соли 2009 бо тафироту иловаҳо аз нав қабул гардидани Қонуни Чумхурини Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Чумхурини Тоҷикистон ва бо қарори Ҳукумати Чумхурини Тоҷикистон тасдиқ шудани «Қоидаҳои имлои забони тоҷикӣ» аз 4 октабри соли 2011, таҳти №458 саҳифаи дурахшонест, ки таърихи забони тоҷикиро дар густаравиши забони давлатӣ инъикос мекунад. Дар Қонуни Чумхурини Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Чумхурини Тоҷикистон» омадааст: «Забони давлатии Чумхурини Тоҷикистон забони тоҷикӣ мебошад».

Таъсис додани Кумитай забон ва истилоҳоти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ташкили комиссии давлатии татбики Қонуни забон иқдоми шоистаест, ки ба хотири татбики сиёсати давлатӣ дар роҳи хифзи забони миллӣ роҳандозӣ шудаанд.

Дар даврон сохибистиқдолй забони точкы ба забони асосии раванди тахсил дар зинахой гуногуни илму маориф ва воситаҳои ахбори омма мубаддал гардид. Истифодай самараbahши забони давлатӣ дар тамоми зинаҳои соҳаи маориф имкон медиҳад, ки забони мо ҳам дар сатҳи таълим ва ҳам дар сатҳи илмӣ густариш пайдо қунаид, чунки таҳияи садҳо ҳазор қитобу воситаҳои таълимӣ бо забони давлатӣ, ҳамгунсозии истилоҳоти истифодашаванда дар ин воситаҳои таълимӣ имкон медиҳад, ки забони илмии тоҷикӣ ҳам дар бахши илмҳои иҷтимоӣ ва ҳам дар бахши илмҳои дакик поягузорӣ шавад.

Асари пурарзиши Пешвои миллат мухтарам Эмомалий Раҳмон «Забони миллат-ҳастии миллат» пешоҳангиву пуштибонии ин сиёсатмадори абаркудратро роҷеъ ба макоми таърихии забони тоҷикӣ барчаста ифода кардааст. Асари мазкур дар баробари инъикоси таърихи хифзи Ватан ва муқаддасоти миллиамон аз ҷониби ниёғон, шебу фарозҳои он дар масири зуҳуру густариш ва зарфиятҳои фароҳу фарогири забони тоҷикӣ саршори муҳаббати самимии муаллиф ба забон ва соҳибони он мебошад. Муаллиф чунин таъкид намудаанд: «Танҳо забон аст, ки дар ҳама давру замон таърихи воқеъ ва ростини миллатро дар ҳофизаи ҳул нигоҳ мегорад».

хофизай худ нигоҳ мөдорад». Амри Президенти Чумхурии Тоҷикистон доир ба баргузории озмуни чумхуриявии “Фурӯғи субҳи доной китоб аст” аз 14-уми февралӣ соли 2019 интишор ёфт, ки ҳадаф аз ин падидা пос доштани рисолати неки гузаштагон ва тавассути осори гаронмояни гузаштагону мусоир бо фарҳангу забони устувори миллий ба мерос гузоштани ояндаи босуботи кишвар ба наслҳои оянда мебошад. Дар сиёсати забонгустарии Президенти кишвар амалий намудани ин

хадаф аз оғози давлатдорй ба миён омада, ба таври ҳамешаги талош меваrzанд ва таъкид кардаанд: “Фарде, ки аз сарчашмаи суннатҳои аҷодӣ гизо намегирад, аз фарҳанги қадимаву ғаноманди гузаштагон баҳравар намегардад, ба қадри забони шевои модарӣ, адабиёти чандинҳазорсола, таърихи бою пурифтиҳор ва Ватани тамаддунпарвари аҷодӣ намерасад, чун дарохтест, ки аз решоҳои ҳаётбахш канда шудааст”

Чунончи, аз ҷараёни таърихии

таҳаввули забони тоҷикӣ бармеояд, дар

рафти ташаккули халқи точик ва инкишофи забони он ду раванди ба ҳам марбурго мушохиди кардан мумкин аст: аз як тараф, забон ва воҳидҳои лугавии он барои инкишофи фарҳанги суннатии точик мусоидат карда бошад, аз тарафи дигар, инкишофи фарҳангӣ боисӣ тавсееа ва гановати забони точикӣ, баҳусус, таркиби лугавӣ ва низоми истилоҳоти он гардидааст. Бо мақсади рангу чило баҳшиданӣ забони адабиёт, илм ва матбуоти точик, инкишофи такомӯл ва тағйири таҳаввул, пайдоиши мағҳумҳои науву тоза бо дастуру хидоятҳои Сарварӣ давлат бо фарогири таркибҳои забони точикӣ давраи классикӣ ва мусоир китоби дӯчилдаи “Фарҳанги забони точикӣ” таҳия гардид. Забони точикӣ дар муттаҳид соҳтани точикони ҷаҳон низ нақши муассир мегузорад. Ин ҳама падидаҳои соҳибистикӣ аст, ки имконият фароҳам овард забони точикӣ қавттар ва таҳқиқу омӯзиши он осонтар

Умуман, дар сиёсати забонгуста-
рии Пешвои миллат дар савия ба-
ланда омӯхтани забони давлатӣ – оми-
ли муҳимми устувории давлат, сулҳу
осоиштагӣ, пешравии истеҳсолот ва
ташкили зиндагии шоста маҳсуб м-
ёбад. Бо талошҳои созандай Пеш-
вои миллат забони тоҷикӣ ба арсаи
байнамиллӣ баромада, имрӯз аз ба-
ландтарин минбарҳои сатҳи ҷаҳонӣ, аз
чумла Созмони Милали Муттаҳид садо
медиҳад. Вокеан, ифтихору саодати ҳар
як тоҷик аст, ки имрӯз Роҳбари давлат
бо забони ноби тоҷикӣ аз минбарҳои
баланди ҷаҳонӣ сухан мегӯянд ва
аз ҳастии давлату миллат ва забони
тоҷик мужҷда медиҳанд. Маҳз сиёсати
наҷибона ба густариши забони давлатӣ
ва муаррифион дар арсаи ҷаҳонӣ му-
сайдат корд.

асари Эмомалий Раҳмон “Маориф омили музҳиттарини таҳқими давлат ва наҷоти миллат” асарест, ки маҷмӯи мақола, сұхбатхо ва сұханрониҳо зимни ба истиғфола додани муассисасаҳой

таълимӣ, таҷлили ҷаҳонҳои миллӣ, мулоқот бо қишрҳои мухталифи ҷомеа, аз ҷумла ҷавонон, зиёдӣ, донишҷӯён ва омӯзгоронро давоми соҳои 1993-2006 дар бар мегирад. Дар ҳар як саҳифаи асар нигоҳи Сарвари давлат ба масоили забони давлатӣ равона шуда, нишонгари пуштибониву ҳомигиашон нисбат ба ҳифзу гиромидошти унсури муқаддасамон аст. Дар мулоқот бо кормандони соҳаи маориф моҳи декабри соли 2005 зикр кардаанд: “Мо бояд кӯшиш намоем, ки наврасону ҷавонон,

Дар даврони сохибистиқлолии кишвар ба-
рои рушди таҳаввули забон ва омӯзиши
он тамоми имконияту шароитҳо муҳайё шуда-
аст. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сам-
ти рушди забони тоҷикӣ як силсила санадҳои
меъёрии ҳукуқиро қабул намуд, ки дар кишвар
барои хифзи забони давлатӣ ва забонҳои дигар
фазои мусоид ба вучуд меоранд. Аз ҷумла,
яке аз ин иқдомҳои нек қабул шудани қарори
Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 ноябрی
соли 2020 «Дар бораи Барномаи рушди забони
давлатӣ борои солҳои 2020-2030» мебошад. Дар
ҳамин замина, ҷанде пеш ҳолати татбиқи Қонуни
Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давла-
тии Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар нохияҳои Мир
Сайд Алии Ҳамадонӣ ва Муъминобод маври-
ди омӯзиш қарор дода шуд. Дар шуъбаи маори-

Ба забони точикӣ арҷ гузорем

фи нохияи Мир Сайд Алии Ҳамадонӣ барои амалисозии қонуни мазкур комиссияи татбики Қонуни Чумхурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Чумхурии Тоҷикистон» бо қарори хайати мушовараи шурӯи маорifi нохия иборат аз 7 нафар таъсис дода шудааст. Комиссияи забон низомнома ва нақшашаи чорабинҳои худро дошта, аз рӯи он фаъолият мекунад. Ҷаласаҳои комиссия мутобики нақшашаи корӣ дар се моҳ як маротиба гузаронида мешаванд. Комиссия аз рӯи ваколатҳои худ дар муассисаҳои таълимии нохия корҳои зиёдро анҷом дод, аз чумла, доир ба иҷрои талаботи қонуни мазкур, санадҳои меъери хукуқии соҳаи забони давлатӣ, таблиғотиву ташвиқотӣ миёни омӯзгорони муассисаҳои таълимиро оид ба сиёсати забон, ташкили гӯши забон, Коидай имлои забони тоҷикӣ ва лавҳаи Қонуни Чумхурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Чумхурии Тоҷикистон» чораандешӣ намуд. Дар муассисаи таълимии №4 (директораш М. Алиев) Комиссияи татбики Қонуни мазкур бо фармоши директори муассиса дар хайати 5 нафар таъсис дода шудааст. Бо ибтикори аъзои комиссияи забон дар муассиса, дар байни хонандагони синфҳои 5-11 озмунҳои «Шеърҳони бехтарин», «Имлонависи бехтарин», «Лугатдони бехтарин» ва гайра гузаронида шуда, голибони озмун бо ифтихорномаҳо сарфароз гардонида шуданд. Дар муассиса мунтазам ҳафтаҳои фанӣ гузаронида мешаванд. Омӯзгорони муассиса кӯшиш ба ҳарҷ медиҳанд, ки дарсхоро бо забони адабии тоҷикӣ гузаронида, хонандагонро водор намоянд, ки бо забони давлатӣ муошират намоянд. Дар муассисаҳои таълимии №18 (директори Ш. Камолов) ва №39 (директораш А. Саидов) Комиссияи татбики забони давлатӣ фаъолият назаррас дошта, тамоми чорабинҳои мактабӣ ва ҳуҷҷатдории мактаб зери назорати доимии комиссия мебошад. Бо ибтикории аъзои комиссияи ва омӯзгорони забон ва адабиёти тоҷик дар мактаб озмунҳои «Забондон», «Зарбулмасалдони бехтарин», «Иншии бехтарин» гузаронида мешавад. Ба ҳамаи ин муваффакиятҳо нигоҳ накарда, ҳоло ҳам дар ҳар ду муассиса байни омӯзгорону хонандагон муошират бо лаҳҷаи маҳал сурат мегирад. Хонандагон ҳангоми нақл намудани матни ҳикоя ё қисса бо калимаҳои шевагӣ фикрашонро мегӯянд. Ё ин ки дар вақти навиштани калимаҳо ҳичоро аз як сатр ба сатри дигар гузаронида наметавонанд. Раванди амалисозии Қонуни Чумхурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Чумхурии Тоҷикистон» дар нохияи Мӯминобод низ мувофиқи матлаб нест. Боиси нигаронист, ки дар аксарияти муассисаҳои таълимии нохия рафти амалишавии Қонуни мавриди назар бояду шояд ба роҳ монда нашудааст. Комиссияи забон бо ном фаъолият дорад. Омӯзгорону хонандагон дар вақти муошират ҷавоб ва дар машулияতҳо бо забони адабӣ гуфтагӯ намекунанд. Фаъолияти комиссияи амалисозии забони давлатӣ дар муассисаҳои таълимии №№ 8, 6 ва 37 тибки нақшашаи солонаи комиссия ба роҳ монда шудааст.

Шариф АБДУЛХАМИД, «Омӯзгор»

Чароен дудмоги мост, ёрон.

5 ОКТЯБР - РЎЗИ ЗАБОНИ ДАВЛАТИ

Нахустхиши пойдевори кохи миллат

Забон хишиги аввалини кохи миллат ва яке аз рукиҳои асосии давлати миллӣ ва нахустунсури тафаккури миллӣ мебошад.

Забон куввату матонати азимеро до-
рост, ки бунёдаш қавио тавоност ва
барҳақ, мухимтарин воситаи муоширати
байни одамон эътироф гардидаст. Ҷомеа
ва забон ҳамзамон пайдо шуда, ташаккул
ёфтаанд ва падид омадани ҳар ду ҳам бо
захмату фаъолияти одамон алоқамандӣ до-
рад. Махз дар натиҷаи захмату фаъолият
инсоният ба пешвариҳо ва дастовардҳои
назаррас ноил гаштааст. Ҳар қадар ҷомеа
пеш равад, рушд қунад, инкишиоф ёбад,
забон низ ҳамон қадар рушду инкишиоф
ҳоҳад ёфт.

Вокеан ҳам, забон яке аз мухимтарин унсурى муайянкунандай побарчойи миллият, омили мухимтарини хифзи мероси камназириу гаронмояи ачдоди некному хирадманди мо аст:

Дар тани миллат чу өн бошад забони
модарй,
Бөхтарин ганчи өхөн бошад забони
модарй.
Миллате, ки мекунад хораш, бигардад
беницион,
Появу ному нийшион бошад забони
модарй

Забони точикӣ беҳтарин ганҷ ва бузургтарин неъмати халки фарҳангсолору тамаддунофари мост, зеро он тамомии арзишҳои бузурги маънавии халки моро ифода мекунад. Мо таъриҳи фарҳанги куҳанбунёди хеш, матнҳои беш аз ҳазору дудасдосла, эҷод ва осори ҷовидонаи садхову ҳазорҳо бузургони суханварии тоҷикро имрӯз маҳз бо ин забони нобушево меҳонему мефаҳмем, зеро “Танҳо забон аст, ки дар ҳама давру замон таърихи вокей ва ростини миллатро дар ҳофизаи худ нигоҳ медорад”.

Хушбахтона, имрӯз дар кишвари мо эътибор ба забони модарӣ дар сатҳи баландаст ва заминаҳои бунёдии он – нумӯ ёфтани ифтихори миллӣ, кашфи роҳу василаҳои амалий кардани тадбирҳо доир ба таҳқими пояҳои иҷтимоии давлат ва рушди забони дурандешона ва хирадмандона тарҳрезӣ гардидааст, чунки «Миллату давлат соҳиб ва пуштибони забонанд. Забон омили асосии рушду камоли миллат ва давлат аст. Ин аст, ки забон ва давлату миллат дар паҳоҳи якligаранд».

Оре, бо шарофати истиқлол, ки имсол 30-солагии ин “рамзи ҳастии миллати бостонӣ ва соҳибхитиёру соҳибдавлати тоҷикро” ҷаҳн гирифта истодаем, дар фазои сулҳу оромӣ, суботи комили сиёсӣ ва вахдати миллӣ бо таваҷҷӯҳи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мақоми забон дар таҳкими давлатдории миллии тоҷикон рӯз аз рӯз афзун шуда истодааст. Махз бо иқдому ташаббус, бо ибтикору пайкор ва бо сарварию роҳбарии Асосгузори сулҳу вахдати миллӣ – Пешвои миллат. Прези-

денти Чумхурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон халки тоҷик ба ин дасто-варду нусрат расидааст. Сарвари кишвар аз ин лиҳоз ҷунин иброз доштанд: “Бо ифтихору қаноатмандӣ иброз медорам, ки дар тӯли сӣ соли соҳибҳиёри барои таъмин намудани пешрафти забони тоҷикӣ ҳамчун нишонаи возеҳи ҳастии миллати тоҷик ва асоси маънавиёту ҳудшиносии тоҷикон корҳои назаррас анҷом дода шуданд”.

Асари Пешвои миллат мұхтарам Эмомали Рахмон бо номи “Забони миллат – хастии миллат” дар илми забонши-

28-уми ноябрь соли 2020 таҳти №647) ва амсоли инҳо нақши барчаста доранд.

Бояд гуфт, ки дар бахтномаи миллат – Конститутсия ҳамчун забони давлатии Чумхурии Тоҷикистон дарҷ шудани забони тоҷикӣ боиси сарфарозист. Ҳамчунон ки Президенти Чумхурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомали Раҳмон дар ҷаласаи тантанавӣ баҳшида ба 30-солагии Истиқололи давлатии Чумхурии Тоҷикистон иброз доштанд: “Қабул гардиданӣ Қонун «Дар бораи забони давлатии Чумхурии Тоҷикистон» ва эълон шӯравӣ

мудани шоҳасари «Тоҷикон»-и аллома Бобоҷон Faфуров мебошад.

Забони модарй оинаи таъриҳ ва давлатдорӣ, бехтарин сарват ва қиматтарин дорои миллиат, омили мухими иттиҳод аст. Ҳамагон бояд хуб бидонем, ки умри миллиат ба умри забон вобаста аст ва ҳамеша бикӯшем, ки дар дилу дидай на-врасону чавонон ҷо гирифтани ҳисси ҳифз ва эҳтироми самимӣ ба забони модарӣ ҷовидона ва абадӣ бояд бошад, яъне ин забон аз насл ба насл поку беолоиш ва бегазанд ба мерос гузарад ва бояд ин суханони Пешвои миллиатро аз Паёми солаҳаш шиори ҳамешагии хеш бидонем: “Мо бояд ба рушди забони шево ва шоирони тоҷикий эътибори аввалиндарача дихем. Чунки забони давлатӣ яке аз сарватҳои мукаддас ва гаронбаҳотарини мо мебошад. Дар шароити ҷаҳонишавӣ, яъне таҳочуми фарҳангиву забонӣ моро зарур аст, ки баробари омӯзиши забонҳои ҳориҷӣ, аз ҷумла русӣ ва англисӣ барои пешрафти забони тоҷикий ва тавсееи доираи истифодай он мунтазам кӯшишӣ ва ғамхорӣ намоем. Хотирнишон месозам, ки ин вазифаи ҳар як фарди ватандӯст, аз ҷумла, падару модарон, омӯзгорон, ахли маориф, илм, зиёни нишишвар, кормандони воситаҳои ахбори омма ва адібону олимони мамлакат мебошад”.

Боиси хушнудист, ки имсол мардуми шарафманди кишвар Рӯзи забонро дар ҳамбастагӣ бо идомаи тантанаҳо ба муносабати 30-солагии Истиқлоли давлатии Тоҷикистон бо шукӯҳу сарафзой ҷаҳон мегиранд. Мо бояд дар пайравӣ ба Пешвои миллат сидқан барои пешрафту шукуфоии забон, ки мероси аҷдодон асту инъикосгари табият ва оҳанги гуфтори миллӣ ва шуури миллист, талош варзем. Бикӯшем, ки пояни забони модарӣ устувор бошад, ҷовидон чун забони сиёсату қонунгузорӣ ва муоширату коргузорӣ, ки дорои манзали давлатист, бимонад, омӯзиши ин забон босифат ва пурсамар бошад, ҷараёни омӯзиши забон ҳам барои соҳибзабонон ва ҳам барои дигарон бо равиши науву муосирро роҳандозӣ гардад, китобу дастурҳои илмӣ бо назардошти хиғзи аслияти забон таҳия гарданд, барои омӯзиши амиқи ин забон лугатномаҳои пешину муосир ба таври муқоиса мавриди истифода қарор гиранд, тарзи гуфттор ва тарзи навиштор бо ҳам чун омезиши ширу шакар бошанд, ҳусни баёни ин забон ҳамеша риоя гардад, ҳамагон дар иҷрои рисолати ҷамъиятии хеш пешсаф бимонанд.

**Жило ГУЛНАЗАРЗОДА,
доктори илми филология, ректори
Донишкадаи давлатии забонҳоу
Тоҷикистон ба номи Сотим Улугзода**

Ёде аз точикшиноси номвар

► МИЗИ ГИРД

Бо ташаббуси факултети таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон мизи гирди умумидонишгоҳии илмию назарияйӣ дар мавзӯи «Ҷараёни тадқик ва пажӯҳиши масъалаҳои мубрами таърихи ҳалқи тоҷик ва таърихи тоҷикони ҷаҳон: пешомадҳо ва мушкилот» баргузор гардид, ки дар он олиммону пажӯҳишгарон, устодону донишҷӯён ва доираи васеи

рўзноманигорон иштирок доштанд. Ҳамоиши мазкур ба хотири гиромидошти ёди таъриҳини номвар, равоншод Мансур Бобохонов, ки 16 сол роҳбарни факултети таърихи донишгоҳро ба уҳда дошт, баҳшида шуда буд.

Чаласаро декани факултети таърих, доктори илмҳои таърих, профессор Раҳмоналий Шарифов

ифтитох бахшид. Сипас, сардо-ри раёсати имли донишгоҳ Рустам Наботӣ, мудири кафедраи таърихи ҳалқи тоҷик Ҷонибек Асрориён, узви вобастаи АМИТ Ҳайдаршо Пирумшоев, ходими намоёни давлатӣ, сиёсатмадор Рашид Олимов дар бораи фаъолияти пурбори муҳаққики барчаsta сухбат карданд.

Баъдан маърӯзахои профессор Ниёз Мирзоев дар мавзӯи «Нахустин поягузори факултети таърихи донишгоҳои давлатии Тоҷикистон», номзади илмҳои таъриҳ Нозим Ҳакимов дар мавзӯи «Тақдирӣ назарияи дӯстӣи интенатсионалистики ҳалқҳо дар эҳодиёти профессор Мансур Бобоҳонов», номзади илмҳои таъ-

рих Сабзаалӣ Асоев таҳти унвони «Инъикоси зиндагиномаи профессор Мансур Бобоҳонов дар барномаи «Чароги дил»-и Радиои Тоҷикистон» ва дигарон шунида шуд.

Дар нишаст, ҳамчунин, фарзандону пайвандон ва дүстону шогирдони тоҷикшиноси маъриф сухан карданд.

*Дилафрӯз ҚУРБОНӢ,
«Омӯзгор»*

Тафсири вожаи «тоҷик» дар сангнабиштаҳо

Масъалай тафсиру тавзехи
муфассали вожай «точик» чанд
асри охир таваҷҷуҳи олимону
мутахассисон, забоншиносону
муаррихонро ба худ ҷалб наму-
да, дар ин росто мусташириқони
Аврупо низ матолибу асарҳои
алоҳидай илмӣ- пажӯҳишӣ таъ-
лиф ва ба нашр расондаанд.

Мусаллам аст, ки дар шархи мафхуми «точик» иқдоми нахустин, пероста бо далелу арком ва иктибосот аз сарчашмаҳои мӯътабари илмию таъриҳӣ ва адабиро устод Садриддин Айнӣ таврилии қашфи санӣ нашибта соли 1996 мебошад. Дувум, қалимаи «тоҷик» (точик) дар сиккай яке аз шоҳони Ҳурросон, ки бо лақаби ифтихории «Қайсари Рум, Ҳудои Бузург, «Шоҳи Тоҷикон» шуҳрат доштааст, дарёфт гардидааст.

анчом дода буданд. Ҳамин мавзузъ дар асари дучилдаи Пешвои миллат, Президенти кишвар, муҳтарам Эмомалий Раҳмон «Забони миллат - ҳастии миллат» ба таври муфассалу до- мандор таҳлил ва инъикоси

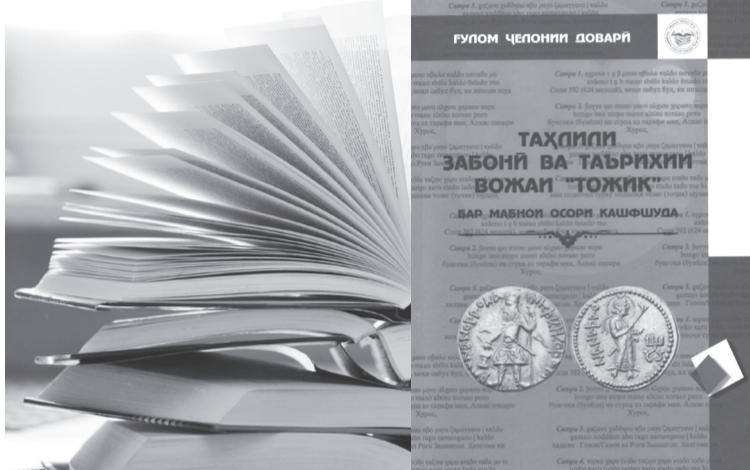
худро ёфтааст. Дар ин боб ковишу чустучӯҳо ва тадқиқотҳои олимон, аз чумла, муаррихону бостоншиносон ҳамчунон идома ёфта, андешаҳои тозаю ҷолиб ба майдон омаданд, ки дар рӯшантару бармалотар гардонидани маъною моҳияти вожаи «точик» хиссаи арзанда мегузоранд. Асари пурарзишу таваҷҷуҳангези устоди адабиёти форсии Институти Осиёи Ҷанубӣ дар Доғоншоҳи Ҳойделберги Олмон Ғулом Челонии Доварӣ – «Таҳлили забонӣ ва таъриҳии вожаи «тоҷик» (бар мабнои осори қашфшуда) аз ҳамин тунა пажӯҳишест, ки дорои ҷанбаю ғоя ва андешаҳои нав буда, муаллиф дар асоси сангнивиштаи боҳтарӣ, ки соли 1996 дар музофоти Яковланги Бомиёни Афғонистон қашф шудааст, дар ҳусуси қалимаи «тоҷик» иттилои фаровонеро пешниҳоди ҳонандай закӣ мегардонад. Дар саҳифаи аввали китоб дар зери сурати Пешвои миллиат, Президенти кишвар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки муаллиф низ паҳљуяшон қарор дорад, омодааст:

«Ин асарро ба поси захамоти арзишманди Ҷаноби Олӣ, Ҷалолатмаоб Эмомали Рахмон, Раисчумхури кишвари Тоҷикистон дар соҳаи забон, фарҳанг ва тамаддуни муштараки мо, ба Эшон эҳдо мекунам.» Навишта ба доктор Фулом Челонии Доварӣ мутааллиқ аст. Дар пешгуфтори китоб таҳти унвони «Тоҷик таърихи бисёрҳазорсола дорад», Президенти Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, академик Фарҳод Раҳимӣ дар хусуси рисолаи профессор Фулом Челонии Доварӣ

андешаҳои худро баён дошта, аз чумла, менигород, ки муаллиф бо такя бо се манбаи таърихӣ сабит менамояд, ки вожаҳои «тоҷик», «тоҷик» ва «забони тоҷикий» ҳанӯз дар сад.

харсеи онҳо гӯишҳои як забони воҳиданд. Табъан, ин гӯишҳо тафовутҳои лаҳчай, дастурӣ, лугавӣ, овой ва вожагонӣ бо ҳамдигар доранд, падидае, ки онро дар соири забонҳои дунё ҳам метавон мушоҳида кард, масалан, дар забони олмонӣ бо гӯишҳои гуногун.» Атрофи вожаи «ориёй» ҳарф зада, Гулом Челонии Доварӣ дар бораи номи ориёҳои Ҳинд, номи ориёҳо дар «Авесто», подшоҳони Ҳахоманишинӣ, Сосониён, ки худро сирфан

каи ду шоҳ аз қабоили Хиёниҳо, ки дар нимаи дуюми қарни панҷуми мелодӣ дар сарзаминии Каписо – Кобулистан – Зобулистон ва Гандаҳоро хукмравой мекарданд, инчунин, сиккаҳои як шоҳи бүмӣ аз ҳонаводани Тегиншоҳиён тафсиру тавзех мебахшад. Дар бахши дувум, ки аз қисматҳои «Вожаи «то-жик», «Сангнабиштаи боҳтарию Тангии Сафедаки Яковланг дар вилояти Бомиён (Афғонистон), «Хониш ва тафсири сангнабишта» иборатанд, пажӯҳишгар

ориёй меномиданд, иттилоъ медиҳад. Ба таъкиди ў, подшохони Ҳахоманишиний худро на танҳо «порсӣ» ва «писари як порсӣ» меҳонданд, балки худро «ориёй» ва «насади ориёй» ҳам меномиданд. Сосониён аз қарни севуми мелодӣ ба баъд дар сангнабиштаҳо хешро «Шоҳаншоҳи Эрону Амирон», яъне шоҳаншоҳи Эрон ба маънои Ориёй аст, меномиданд. Дар хусуси Худоёни давраи авастой – Аҳуромаздо, илоҳай Нана (зан), Умма, Шива сухан ронда, тафсилоту тавзехи зуҳури ин худоёнро дар замини сангнабиштаи Работак баён месозад. Ҳамин тавр, муҳаққиқ дар боби «Ийима» дар бораи нахустин инсони рӯйи замин фарзияни худро баён карда, мегӯяд, ки вай ба сурати мард зоҳир шуда, ҳамсараваш Ямӣ ном доштааст. Тасвири Ийима дар пушти сиккай шохони дав-

нахуст дар хусуси калимаи «тоҷик» маълумот дода, бо истипод ба сангнабиштаи боҳтарии Яковланг, воеъ дар вилояти Бомиёни Афғонистон, сиккаи як шоҳи Ҳурросон бо лақаби ифтихоромези «Ҷайсари Рум, Ҳудои бузург, Шоҳи тозикон» ва барге аз як нусхаи хаттӣ ба забони монавии портӣ, ки дар Олмон нигоҳдорӣ мешавад, андешаҳояшро ба таври мӯтамад баён мекунад. Ба таъкиди олим, соли 2003 ўғаҳӣ мейбад, ки дар маҳалле бо номи Тангии Сапедак дар Яковланги вилояти Бомиёни Афғонистон як сангнабиштаи тозаи боҳтарӣ кашф шудааст. Як шаҳрванди англisis бо номи Чонатон Ли мақомоти масъулро дар Кобул аз ин рӯҳдод ҳабардор ва онҳоро мачбур соҳт, ки ин сангнабишта ба осорҳонаи Кобул оварда шавад. Сангнабиштаи дарёфтшударо, эроншиноси англisis Николас Симс Виллиамс соли 2003 ба Кобул омада, мавриди мутолиа ва омӯзиш қарор медиҳад. Муҳаққик Ғулом Челонии Доварӣ худ аз пайи омӯзишу таҳқики ин сангнабишта шуда, соли 2003 ҳамроҳи оқои Андарободӣ ба Бомиён ва сипас, аз он ҷо ба Олмон сафар карда, натиҷаҳое аз ин пажӯҳиш ба даст меорад. Пажӯҳишгар дар мавриди чӣ тавр кашфу дарёфт гардидан ин сангнабишта муфассалан ҳарф зада, хидмати Питер Швитечки олмониро, ки бо мақсади мубориза бо бемории сил ҳамроҳи ҳамсару писараш ба Афғонистон (Ҳазораҷот) омада буданд, дар ин боб маҳсус зикр менамояд. Ҳамин тарик, баъд аз тадқиқоти бешумор, ки тавъам бо заҳмати бепоён «tajikano ҳаго,» - «шоҳи тозикон» аст ва ин лақаб билмуқобил таъйид мекунад, ки ин мағхум (таркиб) дар сангнабиштаи боҳтарии Яковланги Афғонистон чизи дигаре наметавонад таъбир шавад, чуз аз шоҳи тозик (муарраб: тоҷик). Бояд хотиррасон намуд, ки Ғулом Челонии Доварӣ дар тафсиру тадқики илмии сангнабиштаи зикршуда ва муқисаи он бо сиккаҳои давраи Сосониён заҳмату ранчи фаровон қашида, ба матни сангнабишта тавзехоти худро баён намудааст. Вай бо талошу ҷаҳд ва ғайрату ҳавсалай зиёд ба сатрҳои 1-13 шарҳу тавзех додааст, ки аз дониши амиқ ва қобилияти бузурги муаррихию забондониаш шаҳодат медиҳад. Дар китоб фасли манобеъ ва понавиштаҳои баҳши нахуст ва баҳши дувум ҷой дода шудаанд, ки дорои далоилу маълумоти науву омӯзандай таърихию забоншиносӣ буда, ба олимону муҳаққикон дар масъалаи таҳқики илмии вожаҳои гуногуни забонҳои қадимаи форсӣ ҳамчун сарчашмаи мӯтамад хидмат карда метавонад. Дар маҷмӯъ, рисолаи илмии муҳаққики донишманд Ғулом Челонии Доварӣ – «Таҳлили забонӣ ва таърихии вожаи «тоҷик» (бар мабнои осори қашғшуда) сахифаи тозаест дар омӯзишу равшан соҳтани вожаи «тоҷик» ва марҳалаҳои таърихии рушду таҳаввули он ва ба ин васила, таахуд дар масъалаи қадимтарин миллат будани тоҷикон.

Шодӣ РАҶАБЗОД, «Омӯзгор»

► ТАЦРИБА

Нақшофарӣ дар дарс

Чаҳони мусир пайваста пеш мераҷад, тамоми соҳаҳо рушду тақомул меёбанд. Пешрафти соҳаҳо маориф омӯзгорони ботаҷриба навовар ва эҷодкорро тақозо дорад.

Солҳои охир соҳаҳо маорифи мамлакат бештар тақмил меёбад ва дар қатори дигар навғониҳо китобҳои дарсии тозанашр дастраси омӯзгорон мешаванд. Ин китобҳо эҷодкории бештари маро тақозо доранд. Ман бо шогирдонам бештар бо усуљҳои “дарс - саҳна”, “нақшофарӣ” машгулиятҳо мегузаронам. Ин усул ба хонандагон ҳам мақбул аст. Бачаҳо худашон нақшофарӣ мекунанд, ки он дар ёдӯ хотирашон то дергоҳ бокӣ мемонад. Онҳо бо шавку завқи зиёд машгулиятҳои наҷбатиро интизор мешаванд.

Намунаи як машгулиятро аз фанини забони модарӣ дар синфи якум мавриди баррасӣ карор медиҳем.

Мавзӯъ: Ҳичро ва калима. Зимистон. Моҳҳои сол.

Таҷхизот:

Расмҳо дар бораи фасли зимистон. Барф ва яҳмолакбозӣ. Бобои барфӣ ва калиди рамзии “Боғи дониш”-и бобои Хирад. Азизҷону Азиза.

Салоҳиятҳо:

- Мазмун ва максади асосии сухани гӯянда (гон)-ро, ки ба синну сол мувоғиқ аст, муййян кардан.

- Қоидаҳои одии навишиштари тибқи нишондиҳандаҳо риояи намудан.

Максадҳои таълим: то оҳири дарс мазмуни асосии матнро бо роҳи саволу ҷавоб гуфта тавонанд; порчаҳои кӯтоҳи матнро бурро хонда тавонанд; моҳҳои солро номбар карда тавонанд; дар нақшо бозӣ (нақшофарӣ) карда тавонанд; порчаҳои хурди шеъриро бурро хонда, аз ёд карда тавонанд.

Равишни дарс

3. Мақсадҳои таълим.

1. Ташкили дарс (оғози дарс).

2. Пурсиши вазифаи хонагӣ.

3. Ангезиши зехн.

4. Арзёбӣ (ҷамъъи дарс).

Донишҳои қаблан дарёғтаро хотиррасон мекунам. Барои ин аз саволномаҳои китоб ва саволҳои тайёрнамудаи худ истифода мебаррам. Масалан: Зимистон чӣ ранг дорад?, Либосаш чӣ хел аст?, Кадом мөхҳоро дар бар мегирад?, Барои чӣ Хирс-бобо зимистонро бештар дӯст медорад?, Хунуқӣ чисту гармӣ чист?, Кадомаш бехтар?..

Шарҳдииҳ:

Дар таҳтаи синҷ расмҳои гуногунро дар бораи фасли зимистон месовезам. Бачаҳо худро дар нақши Бобои барфӣ тасаввур намуда, нақш меофаранд. Ҳама ба завқ омада, Бобои барфиро бо кафкӯбихо бар ракс дা঵ват мекунанд.

Дар идома хонандагонро ба ду гурӯҳ чудо намуда, дар бораи дувоздаҳо мөхи сол бо ракамгузорӣ (дар варақҳои алоҳида) аз як то дувоздаҳо маълумот медиҳам. Ин усули кор дар дарсҳои оянда низ давом дода мешавад. Хонандагон оҳиста-оҳиста дар бораи дувоздаҳо мөхи сол маълумот пайдо мекунанд.

Кори гурӯҳӣ 1. - Хонандагон дар бораи фасли зимистон шеърҳо қироат мекунанд, тезгӯяқҳо меҳонанд.

Кори гурӯҳӣ 2. - Бачаҳо дар бораи фасли зимистон ва Бобои барфӣ шеърҳову чистонҳо азёд мегӯянд.

Дар охир ҳар ду гурӯҳ зери кафкӯбихо Боборо ба хонааш гүсл мекунанд.

Арзёбӣ:

Арзёбира низ бо ҳазулу шӯҳӣ ташкил намудан беҳтар аст. Ин ҷо боз нақшофарӣ мекунем: хонандеа нақши Хирси хоболудро иҷро мекунад.

Лаҳзаи дигар: аз бачаҳо ҳоҳиш мекунам, ки «Тезгӯяқ»ро бори дигар ёдрас шаванд:

Ҷӯча афтод дар ҷӯча,
Бе ҷӯча монд Ҳӯҷа.

Ин гуна лаҳзаҳо барои хонандагон хеле ҳуҷоянд аст. Шеъри «Лезаки ман»-и М.Ҳакимоваро хонандагон бо кафкӯбӣ бо оҳангаш меҳонанд. Барои бо муваффакият ба иттому расидани машгулият бачаҳо мулҳизахояшонро оид ба Бобои барфӣ ва хирси хоболуд мегӯянд. Дарси оянда онҳо дар воҳӯйрӣ бо бобои Хирад ва Азизҷону Азиза бо тайёри ҷиддӣ меоянд.

Аз хонандагон ҳоҳиш мекунам, ки то дарси оянда шеъри «Зеби зимистон»-и Алӣ Бобоҷонро аз ёд ҳуҷанд. Аз бар намудани шеъру чистонҳо, андарзҳоро низ дар бораи фасли зимистон оид ба Бобои барфӣ ва хирси хоболуд мегӯянд. Дарси оянда онҳо дар воҳӯйрӣ бо бобои Хирад ва Азизҷону Азиза бо тайёри ҷиддӣ меоянд.

Дар ниҳояти машгулият калиди бобои Хирадро ба дасташ дода мегӯян:

Ин калиди рамзии шумо, Бобоҷон.

Бобо дарсро хотима бахшида, бо вожаҳои дилҷаспу хушхолкунанда «Офарин», «Тахсин», «Қандата зан, писарам», «Офарин, наберай Бобо» бачаҳои фаъолро рӯҳбанд мегардонад. Ва калиди рамзии «Боғи дониш»ро як-як ба дасти бачаҳо дода мегӯяд:

-Акнун ин бачаҳо ба «Боғи дониш»ро ёфтанд. Шумо низ, бокимондаҳо фарзандонам, то дарси оянда кӯшиш кунед, то ба ин боғ роҳ ёбд. Бачаҳо бобои Хирадро мегуслонанд:

-Ҳайр, Бобоҷон!
-Ҳайр, фарзандонам!
-Боз биёд, Бобоҷон!

Мастура БОБИЕВА,
омӯзгори синҷҳои
ибтидоии мактаби №61-и
ноҳияи Исмоили Сомонӣ

► МАКТАБ ВА ОИЛА

Оила ошёни мӯқаддас аст. Эҳсоси Ватан, дӯст доштан ва муҳофизату эҳтиром кардани он аз останаи ҳамин даргоҳ оғоз меёбад. Эҳтирому дӯст доштани оила ба ватандӯстӣ роҳ мекушояд.

Оила ҷузъи хурдтарии давлату давлатдорист. Ҳар як шаҳс дар бунёду тақмили иморати ин давлат, ки асоси онро истиқолият ташкил медиҳад, бояд хиссае

ба шогирдон талқин намояд. Аз асарҳои пандомӯзӣ шоирони тоҷик истифода бурдан дар ин бобат ҳеле ба маврид аст. Барои дуруст ба роҳ мондани тарбияи шогирдон гузаронидан

ҷиддӣ медиҳанд. Онҳоро дар баробари таъмин намудан бо сару либос ва ашёи хониш, инчунин, омодагии фарзандонашонро ба дарс зери назорати доимӣ қарор медиҳанд.

Вале афсӯс, ки аксари волидон вазифаи ҷонии худ – тарбияи фарзандонро то хол вазифаи мактабу омӯзгор мөҳисобанд ва аз масъулияти хеш канораҷаӣ

Тарбия аз домони модар оғоз мешавад

дошта бошад. Азиз доштан, обод гардиҳанни ин сарзамини биҳиштосоро ба фарзандон дар оила падару модарон меваҳамонанд, дар ниҳодашон ҷо менамоянд. Зоро хонандагон муддати панҷ – шаш соат дар муассиса, зери назорати омӯзгор буда, бокимонда вақт дар ихтиёри падару модар қарор дорад.

Омӯзгор шаҳсест, ки бо шаҳроти меҳнату заҳматҳои зиёд дар дилини насли наврас машъали саодату салоқатро фурӯзон менамояд. Муаллим ҳеч вакт шогирдро ба ҳудио бегона, неку бад ҷудо намекунад. Вай дар муассиса шогирдонро панду андарз медиҳад, ба тарғиби рафтари дуруст ва муносабати саимонаи ҷалб менамояд. Дар босамару судманд будани тарбияи ҳамкории муаллим бо волидон нақши қалон дорад. Ҳамкорӣ бо волидон ба муаллим имкон медиҳад, ки хонандагонро бештару аниқтар омӯзанд ва ҳар фаҳмиши нодурустро аз шууру тафаккури кӯдак дур созад. Муаллим бояд кӯшиш кунад, ки дар ҷараёни дарсҳо сифатҳои ҳамидаи инсонӣ ва муҳаббат ба донишмӯзиро

ни машгулиятҳо дар мавзӯъҳои аҳлоқӣ, сиёсӣ, фаболиятҳои ҷамъиятӣ, баргузории ҷаҳонӣ, ташкили бозиҳо аҳамияти қалон дорад. Ба ин васила, хонандагон дар мактаб ҳам ба таълим ва ҳам ба тарбия фаргира мешаванд. Ин ду самт якдигарро пурра месозанд.

Аммо қайд кардан ба маврид аст, ки хонандагон дар масъалаи тарбияи ҳамкорӣ ба ғайрат дилсӯзӣ намоянд, бисёр падидаҳои кухнаи нав, ки дар ҳакқиат додғи рӯзгори мост, пурра решакан мегарданд.

Ойбӣ ЧУМЬАЕВА,
омӯзгори забон ва
адабиёти тоҷики
МТМУ №78-и
ноҳияи Фирдавсӣ

► ИХТИРОЪКОРӢ

Хонандай мактаб трактор соҳт

Дилишодҷон аз кӯдакӣ ба техника шавқу рағбати зиёд дошт. Дар хонаашон мошинчау велосипедҳоро худаш мустақилона таъмир мекард. Вакте падараш дарк кард, ки ў ба соҳтани модели автомобилҳо шавқ дорад,

анҷом дода тавонад ва ҳарочотро кам карда, фоидай бештар оварад. Ҳамин тавр, ин минитрактор соҳта шуд, - мегӯяд Дилшодҷон Ойматов.

Барои соҳтани трактори хурди ҳамакора тақрибан 35 000 сомонӣ маблағ ҳарҷ шудааст. Он 14 амалиётро анҷом дода, дар фосилаи кӯтоҳ заминро ба кишт омода мекунад. Ҳамсӯҳати мо ният дорад, дар оянда алафдаравак ва техники меважин ҳамаиҳои ҷонӣ мегӯяд.

Ин писараки қобил 25-уми январи соли 2007 дар дехаи Кабудсанги (Қӯқтош) Ҷамоати дехоти Ҳалифа Ҳасани шаҳри Панҷакент дар оилаи дехқон ба дунё омадааст. Таксилашро дар мактаби №14-и дехаи Кабудсанг (Қӯқтош) оғоз бахшида, айни замон дар литсейи шаҳри Панҷакент меконад. Соли 2021 Дилшодҷон бо трактори хурди ҳамакораи “Суғд” дар бахши аграрии озмуни шаҳри “Олимпиадаи техникиони наврас” иштирок намуда, сазовори ҷойи аввал гардида, ба даври вилоятӣ роҳҳат гирифт. Дар даври вилоятӣ озмуни Дилшодҷон Ойматов трактори хурди соҳтаашро ба намоиш гузошта, ҷойи дуюмро соҳиб шуд.

Ин навраси хушзехн дар даври шаҳри “Илм - фурӯғи маърифат” байни хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миённи умумии шаҳри Панҷакент сазовори ҷойи аввал гардида, ба даври вилоятӣ роҳҳат гирифт. Дар даври вилоятӣ озмуни Дилшодҷон Ойматов трактори хурди соҳтаашро ба намоиш гузошта, ҷойи дуюмро соҳиб шуд.

Шервони УМРИДДИН,
журналист

► КИТОБИЁТ

Журналистика дар замони ҷаҳонишавӣ имконоти ва-севе барои аҳли эҷод фароҳам овардааст. Дар журналистики мусосир мисалоҳои наве ба вучуд омадаанд, ки омӯзиши фарогир ва мушаххасу муайян намудани вижагиҳои онҳо аз пажӯшишгарон заҳмати зиёдро тақозо мекунад.

Бо вусъат пайдо намудани имконоти зиёди техникиву иттилоӣ, фаъолияти журналистон васеъ гардид ва дар ин замона қолабҳои нави жанрӣ ба вучуд омадаанд. Китоби нави номзади илмҳои филология, рӯзноманигор Зинатулоҳ Исмоилзода бо номи «Жанрҳои журналистика ва қолабҳои нави жанрӣ» ба нашр расид, ки дар он бори аввал қолабҳои нави жанрӣ мавриди таҳлил баррасӣ қарор гирифтааст. Муҳаққик дар оғози китоб перомуни таҳаввулоти жанрҳои журналистика маълумоти муфассал дода, ташхису таснифи жанрҳоро дар асоси осори илмиву таълими пажӯшишгарони ватанигу ҳориҷӣ ба роҳ мондааст. Китоби мазкур ҳамчун дастури таълими фарогирни маълумоти навин перомуни қолабҳои нави жанрӣ мебошад. З. Исмоилзода жанрҳои журналистикаро ба чор қисмат ҷудо намуда, дар баробари жанрҳои ҳабарии таҳлилӣ, публистику бадӣ, жанрҳо ва қолабҳои интернетири низ шомил намудааст. Ҳамчунин, дар ҷудо намудани жанрҳо дигаргунӣ ворид намуда, ба таҳлил ҳабар, ҳисобот, гузориши (репортаж), мусоҳиба, колонка, некролог, инфографикаро низ шомил қардаст ва бо мисолҳо ин жанрҳоро шарҳу тавзех баҳшидааст. Дар ин ҳамсаҳа низ байни олимону пажӯшишгарони соҳа баҳсҳо идома дорад ва ҷудо таснифоти жанрҳо аз ҷониби муҳаққик баҳсбарангез мебошад. Масалан, ба таҳлил ҳамчун ҷудо шуда-

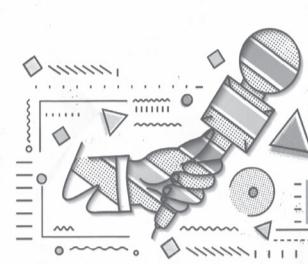
доҳил намудани инфографика қобили дастиристи. Ба таъбири мавсуф, «Инфографика (ҳабар тарики расму ҷадвалҳо) пешниҳоди маълумот тарики ҷадвал дар бораи як ҳабари мурakkabу васеъ мебошад. Он як усули самараҳаши пешниҳоди ҳабар аст, ки нисбат ба матн ва садо зудтар ба аудитория мерасад. Инфографика будуни матн ҷадвал дар тасавvури ҳонандагаронад». Инчунин, истифодаи онро дар ҷасоши ҳабори омма таҳил менамояд ва ба натиҷа мерасад, ки шакли пешниҳоди иттилоӣ дар телевизион бештар мебошад. Дар мушаххасу муайян намудани жанрҳо пажӯшишгарандешаҳояшро бо овардан мисолҳо ва иқтибосот аз асарҳои муҳаққикони ҳориҷӣ мекунад.

Вобаста ба таҳлил ҳамчун ҷудо 18 намуди онро муайян кардааст. Аз ҷумла, шоу, реалитӣ – шоу, репортажи бадӣ, скетч, эссе, хотираҳои омӯрзӣ (рӯзgӯй, иқор), пасквил, қарикатура, латифа, әрпитафия ва монанди инҳо дар журналистика тоҷик ҳамчун жанр

ни он таҳлил арзёбӣ гардидаст. Ба таъбири муҳаққик, «рейтинг дар навбати аввали ҷӯлони қардани мавқеъ ва аҳамияти як масъала аст. Ин ҳудоса ҳеле амиқ дар ҷаҳони афкор таҳрикро ба миён меорад. Аз ҷониби дигар, рейтинг як воситаи дигари таблиғи ташвиқ ва ҳатто реклами ба ҳисоб рафтаг метавонад. Рейтинг аз қалимианглисии «rating» гирифта шуда, маъни баҳугузориҳо дорад».

Вобаста ба таҳлил ҳамчун ҷудо 18 намуди онро муайян кардааст. Аз ҷумла, шоу, реалитӣ – шоу, репортажи бадӣ, скетч, эссе, хотираҳои омӯрзӣ (рӯзgӯй, иқор), пасквил, қарикатура, латифа, әрпитафия ва монанди инҳо дар журналистика тоҷик ҳамчун жанр

ЗИНАТУЛОҲ ИСМОИЛЗОДА
Жанрҳои журналистика
ва қолабҳои нави жанрӣ

води интерактивӣ, фотолента, форум, фейк, чат, мессенҷер почтаи электронӣ, сайт, китобхонаи электронӣ ва дар қисмати шабакаҳои иҷтимоӣ ва иртибототӣ перомони Одноклассники, Инстаграм, Твиттер, В контакте, Фейсбуқ,

жанрӣ шарҳу тавзех ёфта, шеваҳои таъсири мутақобилаи онҳо ба ҷомеа баён шудааст. Ин гуна тавзехҳаҳои жанрҳои интернетӣ, ки бевосита имрӯз ҷомеаи моро фаро гирифтааст ва Интернет, муҳиммияти жанрҳои хира намекунад, балки дар замонаи онҳо қолабҳои нави жанрӣ ба вучуд оварда мешавад. З. Исмоилзода дар таърифи тавзехи қолабҳои нави жанрӣ ба асарҳои олимони шинохта доҳиливу ҳориҷӣ така карда, дар ин миён андешаҳои ҷолиб пешниҳод мекунад. Дар робита ба муҳиммияти асари мазкур дар мӯқаддимаи китоб академик Муҳаммадосуф Имомзода бамаврид таъқид кардааст, ки «...дастури мазкур маълумотномаи муғидест дар шинохти жанрҳои ҷадиду қадим ва қолабҳои нави шакл

Баррасии қолабҳои нави жанрӣ

пешниҳоди маълумот, аз як таҷроф, мӯътадилонии навишиштаро бозгӯ намояд, аз сӯйи дигар, ба шинохти воқеии жанрҳо баррасӣ қардааст. Таҳлил ҳамчунин, мушаххас намудани үнсурҳои умумӣ ва фарқонандагӣ онҳо аз ҷониби З. Исмоилзода ҳеле омӯзандагӣ мебошад.

3. Исмоилзода ба таҳлил 16 намуди онҳоро доҳил намудааст ва тарзи пешниҳоди ин жанрҳоро баррасӣ қардааст. Таҳлил ҳамчунин, мушаххас намудани үнсурҳои умумӣ ва фарқонандагӣ онҳо аз ҷониби З. Исмоилзода ҳеле омӯзандагӣ мебошад. Гарчанде ки дар таҷроф ва таснифи баъзе аз жанрҳо наметавон ба муҳаққик ҳамақонида буд, бо вучуди ин, мӯаллиф дар муайян намудани жанрҳо дидгоҳи маҳсус дорад, ки ин аз омӯзиши ҳамақонида ў дар ҳусуси жанрҳо мазкур шаҳодат медиҳад.

Дар идома дар бораи жанрҳо ва қолабҳои интернетӣ сӯхан ронда, онҳоро ба ду қисмат – интернет – журналистика, шабакаҳои иҷтимоӣ ва иртибототӣ ҷудо кардааст. Ин қисмати китоб то ҷое баҳсталаб мебошад. Дар ин қисмат дар бораи сафарномаи интернетӣ, ҳабар дар интернет, блог, коммент, колонкаи мӯаллифӣ, ма-

таърихи на он қадар тӯлонӣ доранд. Аммо аксари ин жанрҳо дар журналистикаи Аврупою Амрико ҳамчун намуди эҷод таърихи тӯлонӣ доштаву ба сифати жанр барвакт Ҷироғӣ гардидаанд. Таҳлил ҳамчунин, мушаххас намудани үнсурҳои умумӣ ва фарқонандагӣ онҳо аз ҷониби З. Исмоилзода ҳеле омӯзандагӣ мебошад. Гарчанде ки дар таҷроф ва таснифи баъзе аз жанрҳо наметавон ба муҳаққик ҳамақонида буд, бо вучуди ин, мӯаллиф дар муайян намудани жанрҳо дидгоҳи маҳсус дорад, ки ин аз омӯзиши ҳамақонида ў дар ҳусуси жанрҳо мазкур шаҳодат медиҳад.

Дар идома дар бораи жанрҳо ва қолабҳои интернетӣ сӯхан ронда, онҳоро ба ду қисмат – интернет – журналистика, шабакаҳои иҷтимоӣ ва иртибототӣ ҷудо кардааст. Ин қисмати китоб то ҷое баҳсталаб мебошад. Дар ин қисмат дар бораи сафарномаи интернетӣ, ҳабар дар интернет, блог, коммент, колонкаи мӯаллифӣ, ма-

Ютуб, Википедия, Вайбер ва Вотсан мазкур шаҳодати медиҳад. Гарчанде ҳанӯз ҳам аксари ин воситаҳои расондани иттилоӣ чун соҳаи журналистика шинохта намешаванд, вале рушди бемайлони технология ва журналистикаи мусосир тақозо мекунад, ки журналистиони имрӯза аз ин воситаҳои муҳиммияти пешниҳоди матн оғаҳӣ дошта бошанд ва барои таблиғи шинохти бештари ҳудоғоҳии насли наවрас ва хифзи арзишҳои миллий онро истифода намоянд. Имрӯз фазое ба вучуд омадааст, ки ин қолабҳои нави журналистика аҳамияти бештар ва сарсёти пешниҳоди иттилоӣ доро бошанд ва муҳиммияти омӯзиши онҳо дар замони мусосир низ ба вучуд омадааст. Муҳаққик ба ин паҳлуи ҳамсаҳа маҳсус таваҷҷӯҳ намуда, аз раванди босуръати пешрафти технология ва имкони ба ин ҳамсаҳа таваҷҷӯҳ кардан дар макотиби олиро тақозо мекунад.

Гузашта аз ин, дар китоб мағҳуму истилоҳоти қолабҳои

гиранда. Таълифоти мазкур арзии таълими ҷудо шудааст, ки дар масъалаи тақсимбандии жанрҳо дар натиҷаи омӯзиши васеъ ва таҷриба фаъолияти журналисти дар ВАО андешаҳои бикр баён карда шавад. Забони китоб содаву равон ва фаҳмо буда, мағҳуму истилоҳҳо ба таври дакиқ шарҳу тафсир ёфтаанд. Китоби «Жанрҳои журналистика ва қолабҳои нави жанрӣ» барои пажӯшишгарону омӯзгорон ва донишҷӯёни шӯбӯаву факултетҳои журналистикаи мактабҳои олии кишвар дар шинохту омӯзиши жанрҳо ва қолабҳои нави шаклгирита мусоидат ҳоҳад кард.

Насриддин ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»

► ҲАМКОРӢ

БОЧ ва таъмини физои мактабӣ

Бо ибтикори Барномаи Созуқавории ҷаҳонии Соҳзомони Милали Муттаҳид ва Мақомоти иҷроияи ҳокимиya давлатии вилояти Суғд, мувонии вазiri маорif ва ilm, масъулони вилояти Суғд ва шаҳri Исфара иштирок доштанд.

Дар маросими кушодашавӣ намояндагони БОЧ, Консултари генералии Федератсияи Россия дар вилояти Суғд, мувонии вазiri маорif ва ilm, масъулони вилояти Суғд ва шаҳri Исфара иштирок доштанд.

Нон ҳуштаъму босифатазин нонвойхонаҳо барои зиёда аз 90 000 ҳонандаги синфҳои ибтидой дар 270 мактаби навоҳии вилоя-

ти Суғд дастрас мегардад.

«Бо шарофати дастгирии молиявии Федератсияи Россия ва дар ҳамкорӣ бо Донишшадаи ғизодиҳии саноатии Федератсияи Россия мо имкони сохтан ва азnavsosии нонвойхонаҳоро дорм. Ҳамчунин, бо истифодаи технологияҳои пешрафта ва таҷzизoti нав нон зудтар, арzonтар ва бо сифати хуб истеҳсол мешавад. Ҷунин сармоязурӣ на танҳо ба саломатӣ ва рушди кӯдакон мусоидат мекунад, балки барои аҳолии махалӣ ҷойҳои кории бештар фароҳам меорад», - иборз дошт намояндагони БОЧ дар Тоҷикистон Ҳуан Ҷи Ли.

Ҷодо мешавем, ки дар саросари кишвари Барномаи Созуқавории ҷаҳонии Соҳзомони Милали Муттаҳид бо бахшҳои ҳусусӣ барои сохтан ва таъмири ҳашт нонвой-

хона ҳамкорӣ карда, 114 000 ҳонандаги синфҳои ибтидой дар 340 мактаб бо нони ҳуштаъм таъмин мекунад. Дар ноҳияҳои Панҷ ва Ёвони вилояти Ҳатлон, инчунин, ноҳияҳои Бобоҷон, Ғафуров, Спитамен, Ҷаббор, Расулов, Ҷеваштич, шаҳрҳои Истаравшан ва Исфараи вилояти Суғд нонвойхонаҳо мавҷуданд.

Бояд гӯфт, ки беҳтар кардани низоми миллии физои мактабҳо бузургтарин барномаи БОЧ дар Тоҷикистон буда, ним миллион ҳонандаро дар 2000 мактаб дастгirӣ мекунад. Ҳадафи Барнома мусоидат намудан ба таъмини таҳсилот, тандурустӣ ва гизо барои ҳар як кӯдак мебошад.

Бахтовар САФАРОВ,
корманди Маркази матбуоти
Вазорати маорif ва ilm

ки Асосгузори сулҳу вадҳати миллий - Пешвои миллиат, Президенти Чумхурии Тоҷикистон, мухтарам Ҷӯдгор Файзов, Эмомалӣ Раҳмон ва Оғоҳони дар вазъияти тантанавӣ 4 мавриди баҳрабардорӣ

Таҷлили 15-умин солгарди таъсиси
Донишшоҳи Осиёи Марказӣ

таҷҷил гардид. Пеш аз баргузории қисмати расмии ҷордӣ, иштирокдорон аз намоишшоҳи дастовардҳои ҳатмкардагони ин боргоҳ дар масири 15 сол, ки хеле ҷолиб буд, дидан намуданд. Ҳамоиши тантанавиро директори Мактаби маълумоти касбии Донишшоҳи Осиёи Марказӣ Ҷӯдгор Буттабеков ифтитоҳ намуд.

Мактаби маълумоти касбӣ аз шумали нахустин барномаи академикии Донишшоҳи Осиёи Марказӣ буда, соли 2006 бо иштиро-

ҷ. ҚОЗИБЕКОВ,
«Омӯзгор»

Дар Ҷамоати деҳоти Чоркӯҳи шаҳри Исфара маркази хизматрасонӣ, нуктаи ёрии таҷҷили ва синфҳоҳои иловагӣ ба истифода дода шуд.

► ТАҲНИЯТ

Ҳабари хуш ҳамеша гуворову рӯҷафзост, ба вижа, вақте ки он ба комёбии дӯсте, ошное, инсони шарифе иртибот дорад. Мисраи пуртамони «Булбуло, мӯждаи баҳор биёр» - ро пайвандест қавӣ бо ҳамин мазмун. Имсол, ҳушбахтона, соли мӯждаҳо гардида, мӯждаҳо ҳамбаста ба таҷлили сивумин солгарди Истиқлоли давлатии Тоҷикистон.

Дар радифи иттилоо-дигар барои мо, аҳли қалами ҳафтакономаи «Омӯзгор», ба медали «Хизмати шоиста» сазовор гардида ни устод Муҳаммадраҳим Тошпӯлодов мӯждае буд сурӯрафзо. Ин шаҳси начиб солҳои зиёдест, ки бо мо ҳамкорӣ дорад, пайваста ҳабару мақолаҳо менависад, китобҳои тозанашро ҳамчун дастовез ба мо меорад. Суҳбат бо ў дар идораи ҳафтаконома бароямон писанд аст. Устод Тошпӯлодов бо лаҳни шевою самимӣ сухан

► Мо зинда бар онем, ки ором надорем

аз мактабу маориф, илму адаб, устодону донишмандони маъруф мегӯяд, китъя – китъя саргузаштҳои ҷолиби ҳикматрез нақл мекунад, мулоҳизаҳояш перомуни умдатарин масоили соҳаи маориф басо таваҷҷӯхбарангезу воқеъбинонаанд. Ў барои мо, қормандони ҳафтакономаи «Омӯзгор» одами ҳудӣ, дӯсти оқилу бегарас аст ва мо тамонни онро дорем, ки сафи чунин дӯстону ҳаводорону пайвандони хирадоинамон ҳамвора биафзояд.

Собиқаи тӯлонии кор, таҷрибаи ғанӣ ва фаъолияти густурда дорад устод Тошпӯлодов. Солҳои зиёде дар вазифаҳои омӯзгор, мувонии сарвари мактаб, мудири шуъбаи маориф ва раиси Ҷамоати деҳот (дар ноҳияи Шаҳритус) кор кардаву шарафу обрӯ, ҳурмату эҳтиром дарёftааст ба шарофати ҳидмати пурсамару судмандаш ба нағфи ҳурду қалони ноҳия, ба шарофати ҳадду талоши пайвастааш баҳри ободонию бунёдкориҳо, ба вижа, дар соҳаи маориф, ба шарофати раҳнамоҳояш ба мардум, сарварияш ба маъракаҳо расмию мардумӣ, ба шарофати накуориҳои падари арҷонандаш – омӯзгори шуҳратёри ноҳияву минтақа ва модари биҳиштияш – зани меҳрубону соҳибхӣрад ва маъракаоро...

Устод М. Тошпӯлодов соле ҷанд дар сарроғати маорифи шаҳри Душанбе фаъолияти шоиста дошт ва инак, соли панҷум аст, ки дар литеи №2 барои хонандагони болаёқат дар пойтаҳти мамлакат бомуваффақият кор мекунад.

Ҳамбаста ба фаъолияти омӯзгорӣ ба кори эҷодӣ машғул мешавад, ҳабару мақолаҳо менигород, дастуру китобҳо таҳия мекунад. Мақолаву китобҳояш ёвару раҳнамои омӯзгоронанд дар ҷодаи таълиму тарбияи ҳадафандонаву босамари насли наврас. Бетафовутӣ, камхавсалагӣ, таъхиркорӣ, беҳадафӣ ва якрангиро ҳаргиз намеписандад устод ва худ, бо вучуди он ки синнаш қайҳо ба нағфақа расидааст, як дами осоиш надорад, гӯё шоҳбайти «Мавҷем, ки осудагии мо адами мост, Мо зинда бар онем, ки ором надорем»-ро шиори зиндагӣ пазирифтааст ҳамбаста ба мазмуни баланди он амал менамояд.

Дар бораи рӯзгору омоли пурӯҳодису рангину ибратбахши устод Муҳаммадраҳим Тошпӯлодов бо номи «Оламе ғунцида дар одам» китобе ба нашр расидааст, ки достони як фидокору шарафёри соҳаи маорифи кишварро мемонад. Устоди муҳттарамро ба ифтихори мукофотонида шуданаш бо медали «Хиз-

мати шоиста» табрику таҳният мегӯем ва тамонни онро дорем, ки ҳамеша чун дар имрӯз пурғайрату сиҳатманд бошад ва қадамаш устувору қаламаш пуркор бимонад. Мехоҳем ин навиштаи муҳтасарро иқтибосе ҷанд аз китobi «Оламе ғунцида дар одам» муқаммалтар бисозад.

Гулиазар Келдӣ – Шоири ҳалқии Тоҷикистон:

«Вақте ки дар ноҳияи Шаҳритус будему ба ҷанд мактаб ҳам рафтам, моро як ҷавони ҷаҳонро ҷаҳонро сӯҳандону сӯҳанвар ҳамроҳӣ мекард. Ў мудири шуъбаи маорифи он ноҳияи Муҳаммадраҳим Тошпӯлодов будааст ва донистем, ки вай ҷавони пурғайрат буда, ҳам бо ғаъолияти омӯзгорӣ ва ҳам бо ғаъолияти илмиаш (муаллифи ҷанд мақолаву асари таълимivу дастурӣ) дар пешрафти соҳаи маорифи ноҳия, минтақа, ҷумхурӣ ва берун аз он

саҳми арзанда ғузоштааст.»

Шоҳзамон Раҳмон – профессор:

«Муҳаммадраҳим Тошпӯлодов аз қадамҳои нахустини омӯзиши ғаъолияти завқи баланди эҷодӣ дошт. Вай ба Институти забон ва адабиёti ба номи Рӯдакии Академияи илмҳои Тоҷикистон бо роҳҳат омада, як муддат ғаъолият намуд. Вале баъд аз ҳизмати ҳарбира ба анҷом расонидан ба соҳаи мактабу маориф пайваст ва дар кори мактабу маориф, дар пешрафти ҳочагии ҳалқи мамлакат, омӯзиши тарбияи насли наврас бо ҷону дил ҳизмат кард.»

Сулаймон Эрматов – адиб:

«Устод Муҳаммадраҳим Тошпӯлодов дар баробари роҳбари кордону навовар буданашон, аҳли эҷод низ мебошанд. Баъзан мақолаҳояшонро, ки дар рӯзномаҳои ноҳиявӣ, вилоятӣ ва ҷумҳuriyati rӯyī chomomadand, mutolias menamudem. Dar chodaи эҷod niz fikri tоза, andeshahoi birkor sozanda peshnixod mекардан.

Муҳаммадраҳим Тошпӯlодov kӯshiш мекардан, kи xonandagon batandust boшанд, kадri kitobro darc kunand, bo shoironu nависандагон az nazdik shinox shawand. Bo ҳamin makсад dar maktabxо voxuriҳо tashkil mекaridan, shabxоi adabӣ, maҳfilxоi назim meguzaroniдан. Rӯdakihonӣ, Shoҳnomahonӣ, Rumiҳonӣ, Chomixonӣ dar satxi baland meguzaшt.»

Шодӣ Раҷабзод – рӯзноманигор ва адиб:

«Устод Муҳаммадраҳим Тошпӯlодov faъoliyati domanadori maktabshinoсию metodistiro ba roҳ monda, taҷriboi andӯxtaҳo va bardoshtxоi muddati soliēni daroz funkarda hudro dar shakli maқolaу kitobu risolaih metodӣ tablibif va peshnixodi oмӯzgoronu ustodon namudaанд. Dar in choda ўро pайравi maktabi pedagogxоi maъrufi chumxur, sobiqadoroni maorif Xabil Iskanدارov, Muҳammadullo Lutfulloev, Ibo dullo Sharifzoda va chandei digar metavon shumurd.»

Муҳаммадӣ Нарзиқулов – омӯзгор:

«Ман Muҳammadraҳim Toшpӯlodovро ҳамчун шаҳси ҳалим, хоксор, меҳнатдуст, maslihatgar va mashvaratchi darfet. Darsxоi ustodro ба vositaи kamerai назорати va az berun mušoҳida menamudam, chunin pай mебурдам, kи gӯё dar in sinif kase nest. Xonandagon orom va ҳама sarغارi nавishtanu xондан буданд. Dar dars beştar xonandagon kor mекaridan, muallim vазifaи roҳbaladiro ichro mекard. Darsxo makсадnok va ҳadafras gazaroniда mешуданд.»

Abduрауф МУРОДӢ,
«Омӯзгор»

Ман наидам дар ҷаҳони ҷустуҷӯ
Ҳеч аҳлият беҳ аз ҳулқи нақу.

Мавлоно

► СОБИҚАДОРИ МАОРИФ

Соҳибзэҳтиром

Саймуддин Қиёмов 50 сол боз ба таълиму тарбияи насли наврас машғул аст. Вай мактаби №4-и шаҳрро ҳатм намуда, ҳуҷҷатҳояшро ба ДДОТ ба номи С.Айнӣ (он вақт Институти педагогии ш.Душанбе) супорид, аммо аз комиссияи мандатӣ нагузашт.

Ҳокомиҳои аввалин дар ҷодаи илмомӯзӣ Саймуддини чавонро рӯҳафтода накард. Вале ў, ки азми қавӣ ва ба дониши ҳуд боварӣ дошт, дере нагузашта, бо роҳҳати кумитаи комсомоли шаҳри Кӯлоб дар ҳайати аввалин гурӯҳи ҷавонон ба вахтаи комсомолии соҳтмони неругоҳи пуриқтидори барқии Норак ба кор омад. Баъдан се соли ҳизмат дар Артиши собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ дар Чумхурии ҳудмӯҳтори Корелия барои Саймуддини ҷавонон ташниа илму дониш мактаби қалони ҳаёт ва забономӯзӣ гардида, барои noи гардидан ба максади начибе, ки қайҳо дар дил мепарварид, шароити фароҳам овард. Ин буд, ки вай соли 1968 ба Донишгоҳи давлатии шаҳри Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ба факултаи забон ва адабиёti rӯyī chomomadand, bo ихтисоси muallimi fanни zaboni rусӣ donishgoҳo ҳатм кард. C. Қиёмов баъди ҳатми донишгоҳ бо роҳҳат ба ҳоҳияи Farҳor ба кор омад ва ғаъолияти педагогии ҳудро ба ҳайси омӯзгори fanни zaboni rусӣ dar maktabi miёni №58 oғoz dar namud. Dar muddati kӯtoҳi vaqt nozukhiҳo kabsi omӯzgoriro az omӯzgoron botaqribi omӯxta, bo zekhri қавӣ va doniши muкамmal dar baini xonandagoni omӯzgoron bo marдумi deҳ shuxratēr gashit. Soli 1979 ба sababi bemoori padaraаш machbur shud, kи ҳоҳияi Farҳorro tarke namuda, baroи nigoҳibinu tabobati қiblagohash ba shaҳri Kӯlob oяд. Ҳамон sol dar maҳalai nавбунёdi 9 –umi shaҳr maktabi miёni №2 ба istifoda doda shud. C. Қiёmов ба ҳайси omӯzgori difoi ҳarbi ба kor shurӯy namud. Қobilati kordoni roҳbari ўra ба nazar giifta, muallimiro ba vazifahoi gunogun peshnixod namudaast. Ҳамаро ба maktabi gamkor, dardarsxоi эшон iштиrok karde, ба onҳo maslihatu tavsiyaihоi судманд medihad. Faъoliyati pursamari ўro dar chodaи taъlimu tarbia ба nazar giifta, soli 1965 bo medali 20-solalagii Falaba bar faшизми Germania, Iftikhornomaи Vazorati maorif va ilmi Chumxuриi Toҷikiстон va soli 2002 boшад, bo niшoni «Aълоҷи маорifi Toҷikiстон» kadrondi karde shudaast.

Ҳамсари меҳруboni ustod, muallimai azizu meҳrubon Matluba Navruzova як umr ҳамkasb, hamdamu mushfig, gamkor meҳruboni va hamqadamasi ҳaёт ў meboшad. Ustod Saimuddin va hamسارаш Matluba соҳibi 5 nafar farzandi dilband, Sherxon, Aliшer, Raъno, Shuxrat va Zebо буда, ҳама соҳibmâlumotu соҳibzisocs буда, dar soҳaҳoi gungun faъoliyati mekuнand.

Шариф АБДУЛҲАМИД,
«Омӯзгор»

► МАРОСИМ

Тақвияти ғаъолияти парки технологи донишгоҳ

Дар Donishgoҳi давлатi ҳуқуқ biznes va siёsatи Toҷikiстон marosimi kushodashavii ogizi Davrai rušdi daftarii soҳibkoron va startapxo якъo bo ширкатi PEM CONSULT dar doira loixa GIZ TRIGGER II-“Peshbari startapxo soҳibkor” bo iштиrok meҳmonon az Chumxuриi Federali Olimon va namoyandagoni tashkilotxоi ҳamkor barguzor garidid.

Rektori donishgoҳi, professor Muymin Sharifzoda izxor namud, kи Donishgoҳi давлатi ҳуқуқ, biznes va siёsati Toҷikiстон imrӯzho bo 70 muassisa ilmiyu taъlimi давлатi ҳorichiy shartnomaxoi ҳamkor doшta, dar in zamina, dar donishgoҳi loixa GIZ TRIGGER II-“Peshbari startapxo soҳibkor” amal namuda istodaast. Faъoliyati Parki технологи якъo bo barnoma va loixaҳo dar bakhshi ҷavonon, ba tarbияi kadrخo, mutaxassisoni donishmandu soҳibmârifat, naсли doroi ҷaҳonbinii vasеv va vatanidust rawona garidaast.

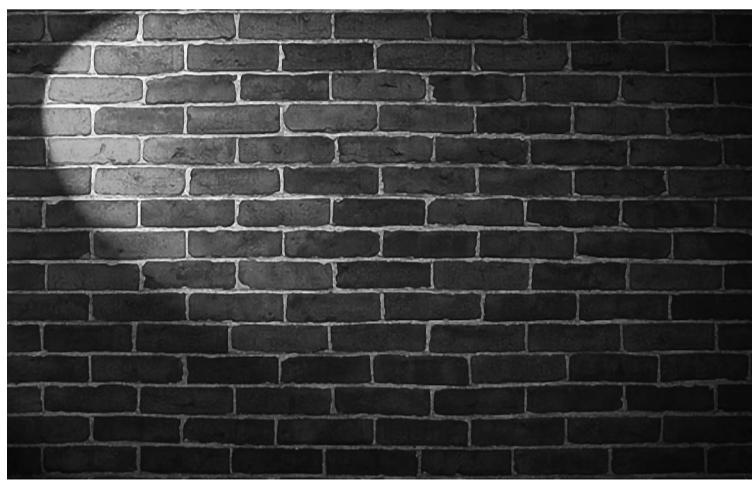
Нуъмон РАЧАБЗОДА,
«Омӯзгор»

► НОВЕЛЛА

Ман деворам, ҳамагӣ де-
вори пушти бино. Бинон як дабистон, ки пахнояям
100-120 метрро ташкил медиҳад. Аз азал бебаҳту номурод буда-
ам, ки ҳамчун девори паси бино
мавқеъ пайдо кардам, вагарна...
мешуд, ки пеши биноро зеб ме-
додам. Эҳ, азобам бисёр, сад
чандон аст. Ана, як гурӯҳ толи-
бильмони ба синну сол хурдтар
дар наздам ҷамъ шуда, бо меҳу
шикастапораҳо шишаю оҳан, ту
гӯйӣ амали муҳим ва калидиеро
анҷом мебода бошанд, танамро
мехарошанду меҳарошанд. Оҳ,
дард мекашам, фигонам ба гарду-
ни гардон дакка меҳӯрад ва аммо
садоямро касе намешувад. Чӣ тавр?
Эҳ, ин боз як қисса тӯлонии дигарест,
ки «муаллими китобна-
вис» дар ҷанд асараҳаз доду бе-
дод ва хирси нафса манфиатоҳии
як тоифа масъулони қулоҳбасар,
ки бинои оғили фартуту фарсу-
даву моломоли бӯйи тааффунро
ба таъбира, «рангу бор карда»
ба мактаби яккабатай замонавӣ
табдил доданд, бо дарду ғами
бепоён ривоят карда буд. (Дар
омади гап, қавму ҳешу пайвандони
як қулоҳбасараш (раиси эшон)
муаллимиро ба додгоҳ низ
кашиданд, аммо дар фарҷом ас-
пору муаммои ҳаромхӯрияшон
рӯйи об баромаду бо чӣ найран-
гу ҳуккабозӣ ҷонашонро аз ҷан-
ги мақомот раҳо карданд. Ҳуб,
тавсифи ин мочароро ба вакти
дигар өмрӯзорему аз ҷоқеияти
ҳоли ҳозир руҳҳода ҳарф дар
миён меандозем. Масъулони гал-
стуқбагардани шикамдамида
меомаданду мерафтанд, меома-
данду мерафтанд. Ин ҳама рафту
баргаштҳояшон ба он анҷомид,
ки гиреҳи сарbastai мушкиро бо
як амри гӯё валиёнаи ҳуд дарсоат
боз намуданд. Яъне, ҳиштҳои пух-
таи нимасраи деворҳои оғилро,
ки (дар боло тавзех додем, ки ба
мактаб табдил дода буданд) дар
он тобистони гарму тафсон бо як
маслиҳату машварati ҳеш амр ба
кандан доданд. Ва мардуми дехи
Моҳикаш дар ҳашари бузурге се-
рӯзу се шаб бинои оғил (мактаб)-
ро аз ҳам реҳтанда ҳиштҳои саҳ-
ту сангини аз давраҳои тиллои
Шӯравӣ барҷойро, ки силлика-
таши ном мебурданд, як-я ҷудо ва
дар каноре ҷамъ карданд. Ҳишти
бисёре буд, ки тақрибан ба ҳисфи
девори бинои нави мактаб мера-
сид. Ана, ҳамин ҳиштҳо дар
бардоштани девори дабистони
нав истифода карданд, ки банду
буғумҳои тани бечораҳо ман ҳам
аз ҳамон ҳиштҳо таркиб ёфтаа-
сту бо гузашти 20 сол (50 сол аз
давраи Шӯравӣ, 20 сол аз давраи
навин, ҷамъ 70 сол!!!) батамом
афсурдаву фатарот ва дар ҳоли
фурӯ афтодан аст. Қисса кардем,
ки маблағи ҳиштҳои тоза аз зовуд
истехсолшударо ҳамон масъулони
кулоҳбасари шикамдамида
галстуқро ба гардан бе ҳеч тар-
су ҳарос ва ташвишу андешае ба
ҷайб заданду бар ӣвази он ҳиштҳо
деворҳои дабистонро аз ҳиштҳои
оғил-мактаби қаблӣ бардоштанд.

Девор

Авалҳо барои ман, ки девори
паси бинои мактаб хисоб мейф-
там, он қадар вазнин набуд, чун
пайкарамро рангу бор карданд
хусни тозае пайдо намудам ва аз
ин ҳеле-ҳеле ҳушхолу шодон ҳам
будам. Атри бӯйҳои мутафовит аз
пайкарам ба ҳар кӯю ҷода пахн
мешуду пареш меҳӯрд ва одамон
гоҳу ногоҳ (чун ба қафои мактаб
мутаваҷҷех мешуданд) бо амри
тасодуф аз ин раҳгузор мегузаш-
танд, нигаҳе сӯям медӯхтанд ва ба
рангҳои мулаввани пайкари ман,
ки дар зери нурҳои офтоб ҷилоу
дураҳш медод, чира мешуданд ва
ба ҳунармандоне, ки бинои да-
бистонро сохтаанд, каф бар каф
зада, аҳсан меҳонданд. Аммо...

тадриҷан, бо сипарӣ гардидан
рӯзу ҳафтаю моҳу солҳо маро - де-
вори паси бинои мактабро коми-
лан ба боди фаромӯши супурдан
ва ингуна нахуст ҷеҳраамро ҷангур
пахш кард, болои сарам, зери
нигасаҳои боми дабистон
мурғону парандагони ғуна-ғуна
лони гузаштанд ва бароҳат ба бо-
лои сару рӯйи фазлаву шоша кар-
дан. Нағасам гирех задаву танг
шуда, эҳсос мекардам, ки вазъ
ам ноҳушу ҳаҳим ва пайкарам
догдору дар ҷашми одамон зишту
номуборак ҷилва менамояд. Чӣ
баҳтбаргаштai номуроде будам,
ки фочек болои фочека ва фалокат
боили фалокат ба сарам омадан
гирифт, ки вой аз ин гардиши
ногонҳонги ҷарҳи фалак! Ба
ғуна возеҳ ба самъатон бира-
ном, ки се-ҷаҳор қадам аз мавқеи
ҷойгиршавии ман ҷӯйбори пур-
бе мегузашт, ки ҳаёту ҳавлиҳон
мурдуми дехаро, ки дар он ҳар-
ғуна зироат қишида буданд, шо-
даб менамуд. Авалҳо ин мардум
бо ҳавсалоа гайрат ҳар баҳор
бӯйборро бел зада, ба ғуна ҳарф
доҳилашро меканданду ҳоҳашро
ламбара мегузаштанд, то об аз
канораҳои ҷӯй берун набарояд
бехуда ба замини мактаб ҷорӣ на-
шавад. Ва аммо рафта-рафта он

банду буғумҳоям - он ҳиштҳои
қунун фарсудаи аз оғил - мактаби
пешин қанда шуда возеху намоён
гардиданд.

Ҳамакунун тундбод бар бада-
нам чу наштар мекалид, барфҳои
паёпай бар ҳиштҳо мечаспиданд,
сӯзиши заҳмҳои танам пас-он ша-
дидтар мешуд. Ҳангоми аёҳои
шабона танам яҳ мебаст. Тасав-
вур мекунед: бист тирамоҳу бист
зимистон рӯзҳоро бо ин вазъи
асафбор ба шом ва шабҳоро ба
рӯз расонидаам. Тиккаҳои луҳти
пайкарам шоҳиди рӯзгори ноба-
сомони мананд. Шумо шоҳид би-
пурсед, ки нафаре аз раҳбарони
дабистону деха ва ҷамоат ин ҳоли
дилрешкунанди маро боре бо ду
ҷашми сар надидаву пайи таъми-
рам тадбирсозӣ анҷом надодаанд?

На, на, боре ҷанд мудири даби-
стон бо муовинаш (шоҳид бо амри
тасодуф бошад ё баҳри шишаҳои
тирезаҳои синфонаҳоро аз на-
зидик санҷидан) дар паси бино пай-
до шуданд ва нигоҳашон ба ғуна
сатҳӣ ба рӯй мани фалокатзада
афти.

- Эҳа, ин девори пушти бино аз
бенигоҳбинӣ фатарот гардидау
қарӣ аз ҳам реҳтааст, - таассуғу
дареғ ҳӯрд муовини мудири даби-
стон ва бо ташвиш афзуд:

- Як бало карда, онро андоваю
рангу бор ва ба тартиб овардан
даркор. Мабодо чаппа шавад?!

- Э, чӣ зарурат дорад? - даст
афшонд мудири мактаб ва миё-
нашро дошт:

- Пули зиёдатӣ қанӣ? Байд ин
ки, ба девори пушти бино ҷаш-
ми кӣ меафтад? Корҳои аз ин за-
рутар дорем, ки иҷро нашуда
мондаанд. (Кадом корҳо буданд
он корҳои «зарур», то имрӯз
нафаҳмидам дарк накардам
ман!)

- Ба ҳар ҳол...

- Натарс, ҳеч бало намезанд
ин деворро, чаппа намешавад, аз
қавле, «сагҷон» аст он.

Бояд тавзех дод, ки ҳар тоби-
стон, бо ба таътил баромадани
мактабиён дар саҳни дабистон
ҷамъомаде бо ҳузури падару мон-
дарони хонандагон ташкил мекардан
роҳбарони мактаб ва бигӯ-магӯй
бахсу фарғандони саронҷом ба
тарики зайл ҳулоса мешуд: ҳар
хонавода маблағ месупораду би-
нои дабистон таъмир мешавад. Ва
мардум маблағ ҷамъ ӯзарда, ба
мудири мактаб он пулҳоро бе
ҳеч андеша ва тарсу ҳарос ба ҷайб
мезад. Танҳо дар арафаи соли
таҳсил ҷанд куттӣ ранг мекардан.
Девори қисмати пеши дабистонро
рангу бор мекардан. Раис 20
сол бо ҳамин сабку усул ҷӯй
мактабро таъмир мекардан. Ва аз
мардуми дех қасе часорату иро-
дат намекард, ки садои додҳоҳӣ
баланд намуда, аз директору му-
овинаш бинурсад, ки маблағҳои
ҷамъударо кучо карданд?

Чаро синфонаҳо, мизу
курсихо, ҷевонҳо ранг нашуда
мемонанд? Чаро саҳни дабистон
бо талабу дарҳости ҷандсолаи
мардум сementпӯш намешавад?
Чароҳо зиёд, вале бе посух бу-
данд. Шигифтовар он буд, ки тӯли
20 сол қасе аз ҳоли ман ҷоқиф на-
гардид, ҳадди ақал пайкарам
рангу бор накардан. Инак аз
тарағ, таъсири фалокатбори
оби ҷӯй, аз тарағи дигар, бар-
ғу боронҳои пайкарам баданамро
ҳаробу ағбор намудаанд. Рӯзҳои
вопасини умри ҳудро аз сар мегуза-
ронам. Бовар намекунед? Оҳ, боз
баданам дард қашид, ба сӯзиш
даромад. Кадом хонандагон
мехи навбатиро зӯран бар пай-
карам мекӯбад... Миёнаҳои мөхи
январ, як субҳи сарди зимишон
миёнам аз ҷанд ҷояш дарз ӯзарда,
ногаҳон гурумбасзанон чап-
пагардон шудам. Дигар ба сар-
навиши ҳеш тан дода, ба ҳасрат
ба доҳили синфонаҳо менигари-
стам, ки дар ҳамин ҳол овози
тааҷҷубомези мудири дабистон-
ро шунидам:

- Наход, девор ҳуд аз ҳуд чаппа
шавад-а?

Шодӣ РАҶАБЗОД

► КОНФРОНС

28-29-уми сентябри соли равон дар
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба муно-
сибати 110-солагии Нависандай ҳалқии
Тоҷикистон Сотим Улуғзода конфронс
байналмилалии илмию амали таҳти ӯз-
вони «Сотим Улуғзода ва адабу фарҳанги
миллӣ» баргузор гардид, ки дар он оли-
мому устодон ва омӯзгорон аз доҳил ва
ҳориҷи қишивар ширкат варзишанд.

Сараввал устодони донишҷӯёни фа-
култети филологияи донишгоҳ ба зи-
ёрати оромгоҳи устод Сотим Улуғзода
ба қабристони Лучоб ташриф оварданд.
Устодони факултет Муртазо Зайнид-
динзода ва Аламхон Кӯчарзода дар бо-
раи фаъолияти ӯзбеки устод С.Улуғзода
ва аҳамияти асарҳои адаб дар адабиёти

Улуғзода ва адабу фарҳанги миллӣ

тоҷик андешаҳои ҳудро иброз доштанд.
Байдан мемонону устодон ба шаҳраки
донишҷӯёни донишгоҳ омада, аз Осор-
хонаи Пешвои миллиат дар донишгоҳ
ва Ганҷинай ба номи профессор Ш.
Ҳусейнзода дидан кардан.

Сипас, дар бинои асосии донишгоҳ
бахши расмии конференсия оғоз ёфт.
Ҷамъомадро ректори донишгоҳ, профессор
Қобилҷон Ҳушваҳтзода ифтитоҳ бахшид.
Муовини якуми вазiri маориф ва имли
Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳаммадзоду
Саломийён, адабони номвари қишивар
Абдулҳамид Самадов ва Ато Мирҳоҷа дар
бораи шаҳсияти Сотим Улуғзода ва нақши

асарҳои ўз дар рушди адабу фарҳанги миллӣ
ибрози назар кардан.

Ҳамчунин, дар ҷаҳаҷи конфронс
маъруҳаҳои мудири кафедраи филологияи
тоҷик ва забонҳои Шарқи ҳориҷии
Донишгоҳи давлатии Самарқанди
Ҷумҳурии Ӯзбекистон, профессор
Ҷумъа Ҳамроҳ дар мавзӯи «Пайвандҳои
ҷуғроғиёву миллии осор ва анҷашаи
Сотим Улуғзода», муҳаққиқ, устоди
Донишгоҳи Ослони Норвегия Фаридда
Аҳмадӣ дар мавзӯи «Баррасии осори Сотим
Улуғзода аз дидгоҳи инсоншиносӣ» ва
профессори кафедраи назария ва таърихи
адабиёти Донишгоҳи давлатии омӯзгории

Тоҷикистон ба номи С.Айнӣ Аъзам Ҳудой-
довод таҳти ӯзбекӣ «Муносабати ӯзбекӣ
Сотим Улуғзода бо Аҳмади Дониш» шунид-
да шуд.

Дар фарҷоми қисмати расмии ҳамоиш
барномаи рангини фарҳанги ансамбли
«Наврӯз»-и донишгоҳ ҳешниҳод гардид,
ки ба ҳамагон писанд омад.

Бояд зикр кард, ки конфронс дар бах-
ши адабиётиносӣ ва забоншиносӣ кори
ҳудро 2 рӯзидома дод, ки дар он олимому
пажӯҳишгарон маъруҳаҳои пурмуҳтавои
ҳудро ба иштироқдорон ироа намуданд.

Дилафрӯз ҚУРБОНИЙ,
«Омӯзгор»

Дар пойтаҳти мамлакат Фестивали сурӯдҳои ватандӯстона - «Суруди сарбоз» баргузор гардид.

